

สารนิพนธ์

เรื่อง ภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

โดย

นางสาว มรรษธร น้อยท่าช้าง

รหัสนักศึกษา 05580622

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารนิพนธ์

เรื่อง ภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

โดย

นางสาว มรรษธร น้อยท่าช้าง

รหัสนักศึกษา 05580622

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อบทความ	ภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง
ผู้เขียน	นางสาว มรรษธร น้อยท่าช้าง
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแกะสลักบนคานของศาลเจ้าเกียนอันเกง เขตธนบุรี กรุงเทพฯ โดยมีวิธีการศึกษาจากภาพแกะสลักบนคานบริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกงและเทียบเคียงกับเรื่องราววรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก

จากการศึกษาพบว่า ภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง เป็นการเลือกเอาเนื้อเรื่องเพียงบางส่วนจากวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กมาแกะสลัก คือ ตอนศึกผาแดง หรือที่รู้จักกันในอีกหลายชื่อ เช่น ศึกเซ็กเพ็ก, ยุทธการที่ผาแดง, ศึกเปี้ยะเซี่ยะ, ศึกชื่อปี้, โจโฉแตกทัพเรือ (Battle of Red Cliffs หรือ 赤壁之战) ซึ่งเป็นฉากการรบในสงครามที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดสงครามหนึ่งในยุคปลายราชวงศ์ฮั่นในสมัยพระเจ้าฮั่นเหี้ยนเต้ เป็นตอนที่กล่าวถึงการต่อสู้ชิงดินแดนทางใต้ของกองทัพทั้งสามก๊กเหตุการณ์เกิดขึ้นบริเวณผาแดง แม่น้ำแยงซี นอกจากนี้ตอนศึกผาแดงยังเต็มไปด้วยกลยุทธ์ กลอุบายที่ซับซ้อนต่าง ๆ ของตัวละครมากมาย เป็นที่น่าติดตาม และนับเป็นจุดกำเนิดสามก๊กอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : ภาพแกะสลัก, สามก๊ก, ศึกผาแดง, เกียนอันเกง

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่องภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง เป็นส่วนหนึ่งของ รายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ สุพิชฌาย์ แสงสุขเอี่ยม อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ให้คำแนะนำ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริง และความทุ่มเทของอาจารย์ และกราบขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คุณพิสิฐพัลล ศิมะเสถียร ผู้จัดการปกครองศาลเจ้าเกียนอันเกง ที่ให้ความกรุณาผู้วิจัยเข้าไปเก็บภาพของงานศิลปะที่ประณีตค่ามิได้ภายในบริเวณศาลเจ้า ทั้งยังให้คำแนะนำ และคำปรึกษาเกี่ยวกับงานวิจัย จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทที่ 1	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 วิธีการศึกษาวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน/แผนการดำเนินงาน.....	3
บทที่ 2	4
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย	4
2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับสามก๊ก	8
บทที่ 3	12
3.1 รูปแกะสลักบริเวณซุ้มประตูทางเข้า.....	15
3.1.1 ส่วนชั้นใน	15
3.1.2 ชั้นนอก	18
บทที่ 4	20
4.1 ตัวละครที่ปรากฏในสามก๊ก	20
4.2 เนื้อหาที่ปรากฏ.....	21

สารบัญ

บทที่ 5	33
บรรณานุกรม.....	34
ประวัติผู้วิจัย.....	36

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ศาลเจ้าเกียนอันเกง.....	12
2 แผนผังศาลเจ้า.....	13
3 หลังคาซุ้มด้านหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง.....	14
4 ประตูทางเข้าศาลเจ้าเกียนอันเกง.....	15
5 รูปแกะสลักส่วนชั้นใน.....	15
6 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 1.....	16
7 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 2.....	17
8 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 3.....	17
9 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 4.....	17
10 รูปแกะสลักส่วนชั้นนอก.....	18
11 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านนอกหมายเลขที่ 1.....	18
12 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านนอกหมายเลขที่ 2.....	18
13 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 3.....	19

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ศาลเจ้าเกียนอันเกง (Kian Un Keng Shrine) หรือศาลเจ้าเจ้าแม่กวนอิม เป็นศาลเจ้าเก่าแก่ ปัจจุบันตั้งอยู่ในชุมชนกุฎีจีน เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร แต่เดิมศาลเจ้าแห่งนี้มีจำนวน 2 หลัง ซึ่งติดกัน คือ ศาลเจ้าโจวซือกง และศาลเจ้ากวนอู ต่อมาในราวรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีชาวจีน¹ฮกเกี้ยนกลุ่มหนึ่งเดินทางมานมัสการที่ศาลเจ้าแห่งนี้แล้วพบว่าศาลเจ้ามีความทรุดโทรมเป็นอย่างมาก จึงรื้อและสร้างใหม่เหลือเพียงหลังเดียว ภายในประดิษฐานพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ปางสมาธิ แกะสลักจากไม้ ปิดทอง ัญญเชิญมาจากศาลเจ้า แซฮุนเต็ง ประเทศจีน พร้อมระฆัง 1 ใบ เมื่อปี พ.ศ. 2391 และได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ในปี พ.ศ. 2551 ปัจจุบันศาล เจ้าตั้งอยู่ในความดูแลของตระกูลสิเมเสถียร หรือแซ่จิมเดิม และดินดีเวซกุล หรือแซ่ตั้งเดิม ซึ่งเป็น ตระกูลที่เข้ามาก่อสร้างปรับปรุงให้กับศาลเจ้า ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 (สาสน์สมเด็จ: 2546)

ภายในศาลเจ้าปรากฏจิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก งานแกะสลักไม้ศิลปะแบบจีนฮกเกี้ยนบนคานไม้ แกะสลักเป็นเรื่องราวจากวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊ก ซึ่งงานไม้แกะสลักนี้กล่าวกันว่านำเข้ามาจากประเทศจีนแล้วมาประกอบในเมืองไทย ผนังด้านในข้างประตูเป็นภาพท้าวจตุโกบาล งานตุ๊กตาปูนปั้นประดับผนังสร้างสรรค์ด้วยฝีมือจิตรบรรจง

จากที่กล่าวมา การตกแต่งของศาลเจ้าเกียนอันเกงมีการตกแต่งสถาปัตยกรรมด้วยวรรณกรรมอันมีชื่อเสียงของประเทศจีนมาอย่างยาวนาน คือ เรื่องสามก๊ก หรือซานกั๋วจี้ (三国志) ในภาษาจีนกลางเป็นวรรณกรรมจีนอิงประวัติศาสตร์ เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน มีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากกว่า 10 ภาษา วรรณกรรมเรื่องสามก๊ก หรือซานกั๋วจี้ มีมากมายหลายฉบับ ประกอบด้วยหนังสือสำคัญอยู่ 4 เล่ม ได้แก่ พงศาวดารสามก๊ก

¹ ชาวจีนฮกเกี้ยนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย เนื่องจากมณฑลฮกเกี้ยน หรือฝูเจี้ยน เป็นมณฑลที่อยู่ติดกับชายทะเล และ ชาวจีนฮกเกี้ยนมีความชำนาญในการเดินเรือ จึงมีพ่อค้าชาวจีนฮกเกี้ยนเดินเรือเข้ามาขายสินค้าในประเทศไทย (สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: 2543)

(三国志 ซานกั๋วจื่อ) ฉินโซว นิทานสามก๊ก (三国志之评话 ซานกั๋วจื่อผิงฮั่ว) ไม่ทราบนามผู้แต่ง นิยายพงศาวดารดั้งเดิม (三国志之通俗演义 ซานกั๋วจื่อทงสุเหี่ยนอี้) แต่งโดยหลัวกั๋ววันจง มี 240 ตอน อยู่ในปลายราชวงศ์หมิงต้นราชวงศ์หยวนสมัยราชวงศ์หมิงตอนปลาย และเป็นฉบับที่เป็นที่นิยม และแพร่หลายอย่างยิ่ง และนิยายสามก๊ก (三国演义 ซานกั๋วเหี่ยนอี้) แต่งโดยโดยเหมาจงกั๋ว มีการปรับปรุงมาจากฉบับของหลัวกั๋ววันจง (กนกพร นุ่มทอง: 2560)

สามก๊กในฉบับภาษาไทยไม่ทราบประวัติการแปลที่ชัดเจน เนื่องจากไม่ปรากฏในจดหมายเหตุ มีแต่คำบอกเล่าสืบต่อเนื่องกันมาว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีพระราชดำรัสให้แปลหนังสือพงศาวดารจีนเป็นภาษาไทยสองเรื่อง คือ เรื่องไซฮั่น และเรื่องสามก๊ก โปรดฯ ให้สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ กรมพระราชวังหลังทรงอำนวยการแปลเรื่องไซฮั่น และให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปลเรื่องสามก๊ก (ตำนานหนังสือสามก๊ก: 2547)

ทั้งนั้น ต้นฉบับหนังสือเรื่องไซฮั่นและสามก๊กที่เก่าแก่ที่สุดไม่พบฉบับหลวง ปรากฏแต่ฉบับเซลยศักดิ์ (เอกชน) ซึ่งขาดบานแผ่น หรือสารบัญ จึงไม่ปรากฏหลักฐานว่าเรื่องไซฮั่นและสามก๊ก ฉบับภาษาไทยนั้นแปลขึ้นเมื่อใด อย่างไรก็ตามพบหลักฐานเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่าเรื่องทั้งสองแปลขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โดยสมเด็จพระอมรินทราบหาราชานุกาพได้ทรงกำหนดเวลาในการแปลเรื่องไซฮั่นและเรื่องสามก๊กฉบับภาษาไทยว่า เรื่องไซฮั่น น่าจะแปลช่วงก่อน พ.ศ. 2349 ซึ่งเป็น พ.ศ. ที่กรมพระราชวังหลวงทิวงคต เป็นหนังสือสมุดไทยมีด้วยกัน 37 เล่ม และเรื่องสามก๊กน่าจะแปลช่วงก่อน พ.ศ. 2348 ซึ่งเป็นปีที่เจ้าพระยาพระคลังถึงอสัญกรรม เป็นหนังสือสมุดไทยมีด้วยกัน 95 เล่ม สันนิษฐานว่าแปลโดยใช้วิธีให้ผู้เชี่ยวชาญหนังสือจีนแปลความอ่านออกเสียงให้เสมียนจดบันทึก แล้วจึงส่งให้ผู้ชำนาญด้านภาษาไทยเรียบเรียงอีกครั้ง (สมเด็จพระอมรินทราบหาราชานุกาพ สามก๊กและตำนาน 2516:12-30) เรื่องสามก๊กนั้นตีพิมพ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยหมอบลัดเลย์ มิซซันนารีชาวอเมริกัน (Dan Beach Bradley) การตีพิมพ์เป็นหนังสือ ทำให้เรื่องสามก๊กเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จะเห็นได้จากความนิยมนำมาสร้างในงานศิลปกรรมของไทยภาพจิตรกรรมในวัดของไทยหลายแห่ง โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร และธนบุรี ช่างจีนได้วาดเอาไว้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 35 (สามก๊ก ศิลปกรรมวัดไทยในบางกอก: 2547)

ภาพจิตรกรรมและภาพแกะสลักไม้ที่ศาลเจ้าเกียนอันเกงนี้สร้างสรรค์จากวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก โดยมีข้อสันนิษฐานว่า ภาพจิตรกรรมเขียนขึ้นจากสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) และภาพแกะสลักไม้เป็นงานแกะสลักสั่งเข้ามาจากประเทศจีน จึงน่าจะมาเรื่องสามก๊กฉบับภาษาจีน ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวตรงกับรัชสมัยของจักรพรรดิเต๋าวว่ง (Daoguang Emperor) จากข้อสันนิษฐานดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ โดยผู้ศึกษาจะศึกษาภาพแกะสลักไม้เรื่องสามก๊กที่ศาลเจ้าเกียนอันเกง โดยนำมาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก เพื่อหาความสอดคล้องที่ปรากฏในงานแกะสลักไม้

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษารูปแบบศิลปกรรมการแกะสลักไม้เป็นเรื่องราวสามก๊กในศาลเจ้าเกียนอันเกง เขต
ธนบุรี กรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษารูปแบบและประวัติศาสตร์จากภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

1.4 วิธีการศึกษาวิจัย

- 1.4.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ หนังสือ บทความที่เกี่ยวข้อง
- 1.4.2 เก็บข้อมูลภาคสนาม และถ่ายภาพงานแกะสลักไม้ภายในศาลเจ้า
- 1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล
- 1.4.4 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษารูปแบบศิลปปะการแกะสลักไม้เป็นเรื่องราวสามก๊กในศาลเจ้าเทียน อัน
เกง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

1.6 ขั้นตอนการดำเนินงาน/แผนการดำเนินงาน

ดำเนินงานตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น จนถึงภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2561

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสามก๊ก

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

วิยะดา ทองมิตร (2527) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การใช้แรงงานจีนในสังคมไทย พ.ศ. 2325 – 2453” ขึ้น เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงฐานะและบทบาทของกลุ่มแรงงานชาวจีน ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีมากที่สุดที่สุดในสังคมไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ระหว่างพ.ศ. 2325 - 2453 อันเป็นช่วงระยะเวลาที่แรงงานชาวจีนได้อพยพเข้ามาหากินในเมืองไทยเป็นจำนวนมหาศาล ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นได้ว่ากลุ่มแรงงานชาวจีนเป็นกลุ่มที่ถูกสนับสนุนให้นำเข้ามาใช้ในสังคมไทย โดยการประสานประโยชน์ของเจ้านาย ขุนนาง และนายทุนชาวจีน ในช่วงเวลาที่ทุนนิยมกำลังขยายตัว และด้วยปริมาณจำนวนมาก คุณภาพสูง และเป็น กลุ่มแรงงานนอกระบบ ไพร่-ทาส แรงงานจีนดังกล่าวจึงตอบสนองความต้องการใน สังคมไทย และสอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจแบบใหม่ของไทยที่ต้องเปลี่ยนแปลงจาก การค้าผูกขาดเป็นการค้าเสรี หลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในปีพ.ศ. 2398 เป็นอย่างมาก กุ๊ลิจิ้น หรือ กุ๊ฉีจิ้น เปรียบเสมือนสินค้าที่ส่งเข้ามาใช้ในประเศ นายงานจึงต้องใช้ประโยชน์ให้คุ้มกับการลงทุนในสายตาของรัฐบาล ชาวจีนเป็นผู้ทำประโยชน์ให้กับบ้านเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม มากกว่าที่จะกอบโกยผลประโยชน์ เพราะผลประโยชน์ในรูของเงินตราที่กุ๊ลิจิ้นหามาได้นั้นก็จะถูกรัฐบาลดึงกลับไป ในรูปของเงินผูกปี้และภาษีอากรอันเกิดจากสิ่งมอมเมาต่าง ๆ รัฐบาลได้ผลประโยชน์จากกุ๊ลิจิ้นทั้งรูปแบบ แรงงานและเงินตรา และที่สำคัญก็คือ กุ๊ลิจิ้นเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของนายทุนชาวจีน และเจ้านายขุนนาง ตลอดจนเป็นปัจจัยการผลิตที่ดีในการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งจะส่งผลในการขยายฐานเศรษฐกิจของไทยให้กว้างยิ่งขึ้น กลุ่มแรงงานชาวจีนจึงเป็นกลุ่มคนที่มีค่าในสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม

Pan, Lynn (2531) ได้จัดพิมพ์หนังสือ “The Encyclopedia of the Chinese Overseas” หนังสือเล่มนี้นำเสนอมุมมองที่กว้างไกลของชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลทั้งใน อดีตและปัจจุบันทั่วโลก จากการมาถึงของพวกเขาในฐานะแรงงานในอาณานิคมของ อังกฤษที่เกิดขึ้นเป็นกำลัง ในอินโดนีเซียผู้อพยพชาวจีนได้นำประสบการณ์ของจีนไปสู่ ทวีปอื่น ๆ และอารยธรรมในกระบวนการปรับเปลี่ยนและสร้างความสมบูรณ์ให้กับพวกเขา สารานุกรมของจีนในต่างประเทศสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ อันหลากหลายที่ผลิตพลัดถิ่นนี้รวมทั้งการถ่ายทอดที่หลากหลาย และหลากหลายที่ เกิดขึ้นในทางกลับกัน การจัดเรียงตามภูมิศาสตร์และตามหลักเกณฑ์โดยมีโปรไฟล์ของ แต่ละประเทศของแต่ละประเทศจีน หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยส่วนเกี่ยวกับต้นกำเนิดในระดับ

ภูมิภาคและวัฒนธรรมของชุมชนผู้อพยพ ประวัติและรูปแบบการอพยพ สังคม ครอบครัวและสถาบันธุรกิจ รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างคาทอลิก การอ้างอิงที่ล้ำค่า จะสามารถเข้าถึงได้เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สามารถอ่านได้ตั้งแต่ต้นจนจบ การออกแบบที่มีส่วนร่วมใช้คุณลักษณะแบบบรรจุกล่องแผนที่กราฟตารางและภาพที่หลากหลายเพื่อให้ วัสดุที่ซับซ้อนมีความชัดเจนและสดใส อภิธานศัพท์ระบุชื่อและข้อตกลงที่เหมาะสมกับตัวอักษรของจีนในขณะที่บรรณานุกรมให้การอ้างอิงแบบเต็มรูปแบบกับงานภาษาจีนอังกฤษฝรั่งเศสและสเปน ประกอบด้วยบทความที่ลงนามโดยนักวิชาการ 50 คนที่ตั้งข้อสังเกตในเอเชียอเมริกา เหนือยุโรป (รวมถึงรัสเซีย) ออสเตรเลียและแอฟริกาโดยมีคณะผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงจำนวนมากสารานุกรมเป็นทรัพยากรที่หาตัวจับยากให้มุมมองที่เป็นประวัติการณ์หนึ่งที่ใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่สุดและแตกต่างกันมากที่สุดในแต่ละประเทศ

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์ (2543) ได้จัดพิมพ์หนังสือ “สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ฮกเกี้ยน” ซึ่งในหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงชาวจีนกลุ่มชาติพันธุ์ฮกเกี้ยนที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ผู้เขียนได้ศึกษาเรื่องโครงสร้างทางสังคม การแต่งกาย อาหาร รวมไปถึงลักษณะที่อยู่อาศัย และศาสนาและความเชื่อ

สมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ (2546) ได้จัดพิมพ์หนังสือ “ศาลเจ้า ศาลจีน ในกรุงเทพฯ” ภายในเล่มได้กล่าวถึงกฎจีนเมื่อครั้งเสด็จไปเขตธนบุรี ซึ่งเป็นชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยนที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในเขตธนบุรี และที่ตั้งของศาลเจ้าเทียนอันเก๋ง

จี วิลเลียม สกินเนอร์ (G. William Skinner) (2548) แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคณะ ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง “สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ (Chinese Society in Thailand : An Analytical History)” ซึ่ง จี วิลเลียม สกินเนอร์ ศึกษาวิเคราะห์ชาวจีนชาติพันธุ์ต่างๆที่เข้ามาตั้งรกรากในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงรัชกาลที่ 3 เนื่องจากเล็งเห็นว่าชาวจีนมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ

สำราญ ผลดี (2557) ได้จัดพิมพ์บทความวิจัย “จีน-สยาม : ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์สมัยธนบุรีในเอกสารจดหมายเหตุจีน” บทความนี้ต้องการศึกษาถึงประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างสยามและจีนในสมัยธนบุรี (2510-2325) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทางฝ่ายจีนเป็นหลัก ซึ่งพบว่าสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงใช้ความพยายาม อย่างมากตลอดรัชกาลของพระองค์ เพื่อให้ราชสำนักจีนยอมรับในสถานภาพการเป็นกษัตริย์ของพระองค์ รวมถึงการรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับจีนในรูปแบบของ รัฐบรรณาการ ซึ่งความพยายามเหล่านี้เป็นการ อ่อนน้อมถ่อมตนเพื่อผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจ มากกว่าการยอมรับในอำนาจทางการเมืองการปกครอง ซึ่งผลประโยชน์ที่ กล่าวถึงนี้จะเกิดจากความสัมพันธ์ทางการทูตที่เรียกว่าบรรณาการ – จิ้มก้อง ชาวจีนเข้ามามีบทบาทอยู่ในสังคมสยามมาเป็นเวลาช้านานและต่อเนื่อง จนอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในทุกช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ เราพบข้อมูลเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์กับประเทศจีนและชาวจีนอยู่ในทุกช่วงเวลาในสถานะที่เราเป็นผู้ย่อย

หรือประเทศบ้านเล็กเมืองน้อยที่จะต้องมีการถวายเครื่องราชบรรณาการต่อราชสำนักจีนอย่างสม่ำเสมอเรียกว่าจิ้มก้องที่กระทำ 3 ปีต่อ 1 ครั้งในฐานะที่จีนเป็นมหาจักรพรรดิในด้านการค้า มีหลักฐานมากมายที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีน - สยามว่าดำเนินมาตั้งแต่ครั้ง โบราณ ทว่าความชัดเจนนั้นอยู่ที่เมื่อเริ่มทำการค้าระหว่างกัน วีรพล สารสิน (2548: 2) กล่าวไว้ว่า การค้าทางทะเลระหว่างประเทศสยามกับประเทศจีนมีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ หยวน (พ.ศ. 1721 - 1991) แต่ไม่แสดงนัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมให้เป็นที่ประจักษ์อย่างสมบูรณ์จนกระทั่งถึงราชวงศ์ชิง (พ.ศ. 2187 - 2454) การค้านี้ได้รับการพิจารณาภายในกรอบของบรรณาการตามธรรมเนียมปฏิบัติโบราณ ในขณะที่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างจีนและสยามในสมัยธนบุรีบ่งชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพยายามที่จะเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับพระเจ้ากรุงจีนตั้งแต่เมื่อครั้งที่ทรงสถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ไปจนถึงตลอดรัชกาล แม้ว่าเอกสารทางฝ่ายจะมีกล่าวไว้ไม่มากนัก เกี่ยวกับรายละเอียดของความพยายามดังกล่าว ทว่า เอกสารทางฝ่ายจีนกลับมีอยู่เป็นจำนวนมากที่มีการจัดเก็บไว้อย่างดี ซึ่งช่วยอธิบายประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ได้ชัดเจนขึ้น เอกสารของทางจีนที่มีการจดบันทึกเรื่องราว เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) พระราชพงศาวดารตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นจนถึง ปัจจุบันมีทั้งหมด 25 ชุด แต่ละชุดเขียนบันทึกเกี่ยวกับเหตุการณ์โดยคนในสมัยนั้นเป็นผู้บันทึกไว้ ซึ่งมีสาระน่าเชื่อถือมากในหมวดต่างประเทศได้จดบันทึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการทูตจีนสยามทุกครั้งและสภาพการค้า

2) จดหมายเหตุที่เป็นเอกสารต้นฉบับเดิมเก็บไว้ที่พระราชวังโบราณของจีน ซึ่งมีคุณค่ามากไม่เคยเปิดเผยมาก่อน

3) งานนิพนธ์ส่วนบุคคลส่วนมากเป็นนักการทูต พ่อค้า นักเดินเรือที่ไปมาค้าขายกับประเทศสยามและได้บันทึกประสบการณ์ที่พบเห็น (ตัวน ลีเซิง, 2542: 1) เอกสาร เหล่านี้จะช่วยอธิบายภาพความสัมพันธ์ในแต่ละช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ระหว่างราชสำนักจีนกับสยามได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นับตั้งแต่สยามเริ่มความสัมพันธ์กับจีนความสำคัญของจีนก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจที่ได้ถูกผูกโยงเข้ากับเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างกันที่อยู่ในรูปของรัฐบรรณาการ ในช่วงรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ได้เห็นถึงความพยายามอย่างมากที่จะรื้อฟื้นรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีอยู่แต่เดิม ทว่าประเด็นที่น่าสนใจคือจีนมีความสำคัญมากถึงขนาดที่ว่ารัฐที่ทำการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ภายหลังสงครามอย่างเมืองธนบุรี จะต้องเร่งเข้าไปอ่อนน้อมถ่อมตนมากถึงขนาดนั้นทั้ง ๆ ที่อาณาเขตของทั้งสองอาณาจักรก็ไม่ได้อยู่ชิดติดกัน ดังนั้นพระราชอำนาจทางการเมืองการปกครองของราชสำนักจีนจึงไม่อาจแผ่ลงมาถึงอิทธิพลได้นั้นย่อมหมายความว่าสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเห็นผลอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่เกี่ยวกับอำนาจด้านการเมืองการปกครอง ศาสตราจารย์ตัวน ลีเซิง (2542: 6) ได้ทำการศึกษาถึงประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุง ธนบุรี โดยศึกษาจากเอกสารเก่าในพระราชวังโบราณของปักกิ่งที่มีลักษณะเป็นจดหมายเหตุประกอบด้วย โจ้ว เจ๋อ

เป็นเอกสารที่ถวายรายงานต่อพระเจ้าแผ่นดินโดยข้าราชการต่างหัวเมือง (ท้องถิ่น) มีพระราชวินิจฉัยของพระเจ้าแผ่นดินปรากฏอยู่ และเป็นเอกสารเดิมหรือเอกสารคัดลอกสำเนาที่มาจากราชสำนักกรุงธนบุรี เอกสารที่ไม่เคยได้รับการเปิดเผยมาก่อน และเป็นเอกสารอยู่ในกระแสการใช้งานในสมัยนั้น จึงมีความน่าเชื่อถือมากเอกสารที่ตัวน ลีเซิงนำมาทำการศึกษาในครั้งนี้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยสมัยธนบุรีหลายประการ รัชสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีนั้นตรงกับจีนในสมัยของพระเจ้าเฉียนหลง ปีที่ 32 - 47 (พ.ศ.2310 - 2325) ตัวน ลีเซิง ศึกษาจากเอกสารประเภท โจ้วเจ้อ ที่ช่วยอธิบายถึงความพยายามอย่างมากของกษัตริย์สยามที่จะเริ่มต้นรัชกาลด้วยการให้ราชสำนักจีนยอมรับสถานะให้ได้ ทว่าปฏิกิริยาของจีนเองมีทั้งปฏิเสธนิ่งเฉย และตอบรับไมตรีของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ซึ่งแตกต่างกันต่างวาระตลอดระยะเวลา 15 ปี ตัวน ลีเซิง สรุปปฏิกิริยาของราชสำนักจีนไว้ใน 3 ช่วงเวลาด้วยกันคือ

ช่วงที่ 1 (พ.ศ.2311 - 2313) เมื่อพระยาตากราชาภิเษกตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ ภายหลังจากทรงกู้เอกราชคืนจากพม่าได้แล้ว ก็ทรงมีบัญชาให้พ่อค้าสำเภานำพระราชสาส์นจากสยามไปสู่ราชสำนักจีนที่กวางตุ้ง เพื่อให้พระเจ้าเฉียนหลงทรงรับรองการเป็นกษัตริย์ของพระองค์ และหวังที่จะฟื้นฟูรูปแบบการค้าในระบบบรรณาการกลับมาอีกครั้ง ในขณะที่ราชสำนักจีนกลับมีปฏิกิริยาปฏิเสธ

ช่วงที่ 2 (พ.ศ.2313 - 2314) แม้ว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากราชสำนักจีน ทว่าสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีก็ทรงนำบ้านเมืองสู่สถานการณ์ที่มั่นคงจนราชสำนักจีนเองก็เริ่มเปลี่ยนท่าทีจากปฏิเสธมาเป็นการวางเฉยต่อสยาม

ช่วงที่ 3 (พ.ศ.2324 - 2325) เป็นช่วงเวลาที่ราชสำนักจีนยอมรับในอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีอย่างเป็นทางการปฏิกิริยาที่เปลี่ยนไปของราชสำนักจีนนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความพยายามที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีที่จะให้ราชสำนักจีนยอมรับสถานภาพกษัตริย์ของพระองค์ เห็นได้จากสาส์นทางสยามที่มีไปยังราชสำนักจีนอย่างต่อเนื่องจนครั้งหลังสุด คือ การที่พระองค์ทรงแต่งคณะทูตให้ออกเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีในเดือนพฤษภาคม 2324 ที่มีเรือมากถึง 11 ลำ บรรทุกงาช้าง นอแรด ไม้ฝาง จำนวนมากไปยังราชสำนักจีน รวมถึงความพยายามแผงนัยเชิงอ่อนน้อมที่สอดแทรกไปในสาส์นที่ส่งไปและได้ผล เช่น การที่มีชื่อของพระองค์ปรากฏในจดหมายเหตุจีนที่เอียนนามว่า “เจิ้น เจ้า” ที่สะท้อนการยอมรับอยู่ว่าทรงมีเชื้อสายจีน อันเกิดมาจากเทคนิคทางการทูตเพื่อให้เกิดความไว้วางใจนั่นเอง

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องสามก๊ก

มูลนิธิตำราพระราชานุญาต (2547) ได้จัดพิมพ์ “ตำนานหนังสือสามก๊ก” ขึ้นจากฉบับแรกที่เขียนโดยสมเด็จพระยาตำราพระราชานุญาต เป็นภาคผนวกประกอบหนังสือสามก๊กฉบับราชบัณฑิตยสภา ทรงกล่าวไว้ว่า สามก๊กเป็นหนังสือที่นักปราชญ์จีนคนหนึ่งเลือก เอาเรื่องในพงศาวดารตอนหนึ่ง มาแต่งขึ้น โดยประสงค์จะให้เป็นการศึกษาอุบายการเมืองและการสงคราม และแต่งอย่างดี จึงเป็นหนังสือเรื่องหนึ่งซึ่งนับถือทั่วไปในประเทศจีน ไปจนถึงประเทศอื่นๆ

เมื่อศึกษาจึงพบว่าหนังสือสามก๊กได้แปลไปเป็นภาษาอื่นๆ 10 ภาษา คือ

- 1) แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. 2535
- 2) แปลเป็นภาษาเกาหลีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2402
- 3) แปลเป็นภาษาญวนพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2452
- 4) แปลเป็นภาษาเขมร แปลเมื่อใดไม่ทราบ ยังไม่ถูกพิมพ์
- 5) แปลเป็นภาษาไทยเมื่อราว พ.ศ. 2345
- 6) แปลเป็นภาษามลายูพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2435
- 7) แปลเป็นภาษาละติน มีฉบับเขียนอยู่ในรอยัลอาเซียติกโซไซเอตี แต่แปลเมื่อใดไม่ปรากฏ
- 8) แปลเป็นภาษาสเปนเมื่อ พ.ศ. 2373
- 9) แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสเมื่อ พ.ศ. 2388
- 10) แปลเป็นภาษาอังกฤษพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2469

การแปลสามก๊กภาษาไทยนั้นกล่าวกันว่า ในรัชกาลที่ 1 สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีพระราชดำรัสสั่งให้แปลหนังสือพงศาวดารจีนเป็นภาษาไทย 2 เรื่อง คือ เรื่องไซฮั่น และเรื่องสามก๊ก โปรดฯ ให้สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ กรมพระราชวังหลังทรงอำนวยการแปลเรื่องไซฮั่น และให้เจ้าพระยาพระคลัง(หน) อำนวยการแปลเรื่องสามก๊ก

รูปภาพสามก๊ก

คนไทยคุ้นกับรูปบุคคลในเรื่องสามก๊กยิ่งกว่าเรื่องใดในพงศาวดารจีน พึงสังเกตได้จากรูปภาพจีนอย่าง ที่เขียนในแผ่นกระจกสำหรับติดฝาผนังที่ชอบใช้แต่งตำหนักรักษาเหย้าเรือนกันมาแต่ก่อน ก็มักเป็นรูป เรื่องสามก๊ก ไทยดูจึ่งก็ชอบดูเรื่องสามก๊ก จนเห็นตัว จึ่งก็สามารถบอกได้ทันทีว่าเป็นบุคคลใดในเรื่อง สามก๊ก แต่รูปภาพในเรื่องสามก๊กนั้น เมื่อศึกษาหาต้นตอทำให้ทราบว่า เป็นรูปที่คิดสมมติขึ้นทั้งสิ้น โดยเอานิสัยของตัวบุคคลที่ปรากฏในเรื่องมาคิดแต่งตัวแต่งหน้า และทำท่าทางตาม ทำให้คนดูรู้ว่า บุคคลนั้นหน้าตาต้องเป็นสีอะไร หนวดยาวหรือสั้น หรือหน้าเกลี้ยง ส่วนการแต่งตัวเป็นเครื่องแบบใน สมัยราชวงศ์ใต้เหม็งไม่ใช่เครื่องแต่งตัวแบบเก่าอย่างสามก๊ก เป็นข้อสันนิษฐานว่า รูปภาพสามก๊ก น่าจะเกิดร่วมสมัย และมีข้อสังเกตอีกหนึ่งอย่าง คือ รูปภาพที่จีนทำในเรื่องสามก๊กต่างกันเป็น 2 แบบ ถ้าเป็นรูปปั้นระบายสีมักจะเขียนหน้าสลบสีอย่างจืด ไม่นิยมใช้แต้มสีเหมือนสีเนื้อ แต่ถ้าเป็นรูปเขียน

เช่นเขียนใส่แผ่นกระจกสำหรับติดฝาหรือเขียนในฉาก มักจะระบายสีหน้าให้คล้ายสีเนื้อธรรมดา แม้ว่าตัวบุคคลในเรื่องกล่าวว่า หรือแดง แต่จะใช้สีที่ดำหรือคล้ำกว่าตัวอื่นเล็กน้อยเพื่อให้เป็นที่สังเกต

๑ นางต๋กฮุย. ๒ พระเจ้าเหียนเต๋ ๓ นางฮักเซ่

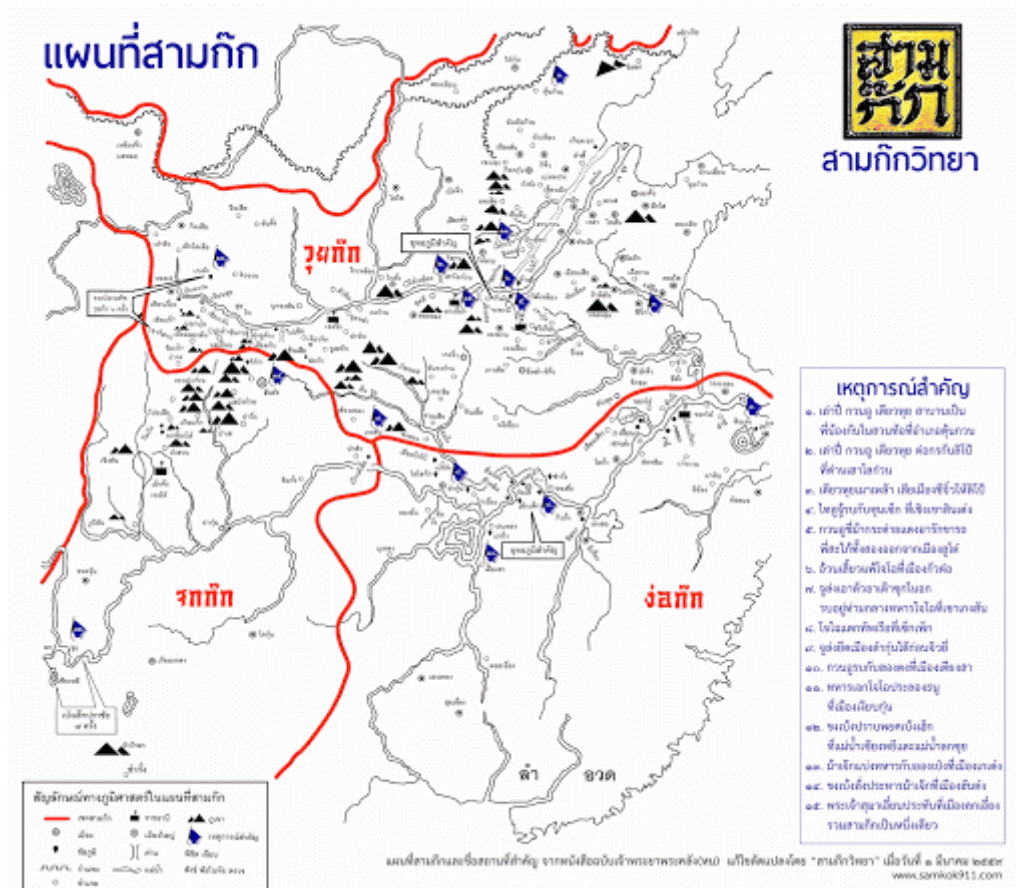
ภาพที่ 1 (ที่มา: <https://th.wikisource.org/wiki/ตำนานหนังสือสามก๊ก/61>)

๑ ตังลิ้น ๒ อังจุ่น ๓ ฮุกอ้วน

ภาพที่ 2 (ที่มา: <https://th.wikisource.org/wiki/ตำนานหนังสือสามก๊ก/62>)

แผนที่สมัยสามก๊ก

ภาพที่ 3 (ที่มา: <https://www.samsakka911.com/p/three-kingdoms-maps.html>)

ศานติ - นวรัตน์ ภัคคีคำ (2549) ได้จัดพิมพ์หนังสือ “สามก๊ก ศิลปกรรมจีนในวัดไทยในบางกอก” ได้กล่าวไว้ว่า ความนิยมเรื่องสามก๊กปรากฏให้เห็นได้ในศิลปกรรมจีนที่นำมาใช้ประดับตกแต่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมไทยด้วย ได้แก่ จิตรกรรมฝาผนัง เรื่องสามก๊ก และภาพแกะสลักหินเรื่องสามก๊ก สิ่งเหล่านี้แสดงถึงความแพร่หลายของเรื่องสามก๊กได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แม้จะเคยมีการศึกษาความแพร่หลายของสามก๊กที่มีต่อวรรณกรรมไทยบ้างแล้ว แต่ในความแพร่หลายของสามก๊กที่มีต่อศิลปกรรมในประเทศไทยยังไม่ค่อยมีใครศึกษามากนัก ศานติ - นวรัตน์ ภัคคีคำจึงได้เรียบเรียงใหม่ส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เรื่อง “ซานกั๋วเหยียนอ๋ันบัป ภาษาไทย : สามก๊ก” ซึ่งศานติ - นวรัตน์ ภัคคีคำ เรียบเรียงเป็นภาษาจีนเพื่อนำเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยคณะวรรณคดี มหาวิทยาลัยหนานไค นครเทียนจิน สาธารณะรัฐประชาชนจีนในปีการศึกษา 2547 ซึ่งภายหลังผู้เขียนทั้งสองได้เพิ่มเติมและปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ มากขึ้น หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เพียงประสงค์จะให้ป็นหนังสือสำหรับศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เพื่อเป็นหนังสือสามก๊กในภาษาไทยอีกเล่มหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบเรื่องสามก๊กตั้งแต่ต้นจนจบ และได้อรรรถสจาก

การชมภาพศิลปะแขนงต่าง ๆ เรื่องสามก๊กอีกด้วย ศานติ - นวรัตน์ ภัคคีคำจึงได้จัดเรียงจิตรกรรมตามลำดับเรื่องสามก๊กเพื่อสะดวกแก่การศึกษาไปตามลำดับเหตุการณ์ โดยได้ถอดคำภาษาจีนเป็นภาษาไทยอย่างละเอียด พร้อมทั้งเรียบเรียงคำอธิบายภาพภาพให้ต่อเนื่องกันทุกภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงจุดประสงค์ของการอพยพเข้ามาของชาวจีนเผ่าต่าง ๆ และจุดประสงค์ของการสร้างวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย รวมไปถึงอิทธิพลของชาวจีนที่มีต่อประเทศไทยในด้านต่าง เช่น ด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม อาหาร หรือการแต่งกาย ถึงแม้จะมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับศาลเจ้าจีนแห่งอื่นในประเทศไทยมาบ้าง แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาศาลเจ้าเทียนอันกง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร หรือศึกษาหรือวิเคราะห์รายละเอียดศิลปะรูปแบบต่าง ๆ ที่ปรากฏในศาลเจ้าในเชิงลึก โดยผู้วิจัยจะนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ มาวิเคราะห์ภาพแกะสลักบนไม้ภายในศาลเจ้าให้ถูกต้องที่สุด

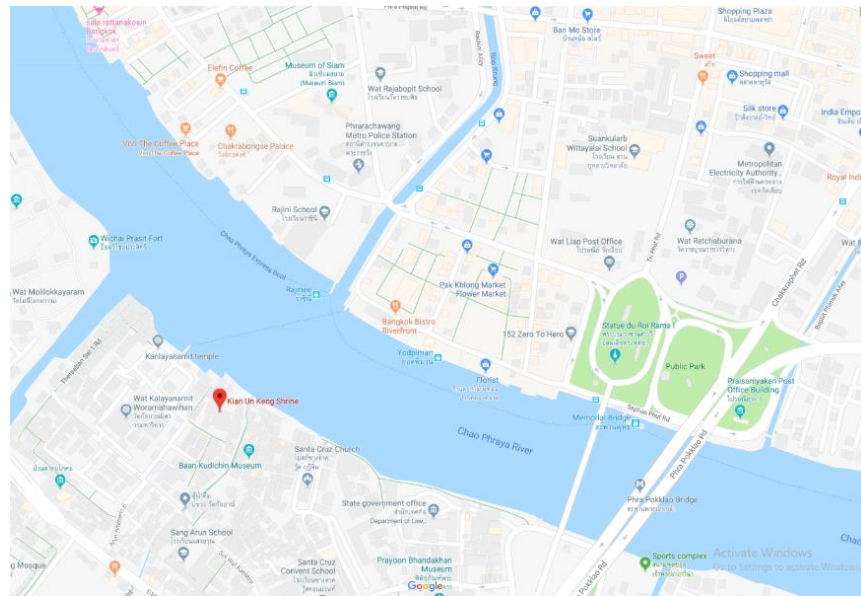
บทที่ 3

ภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

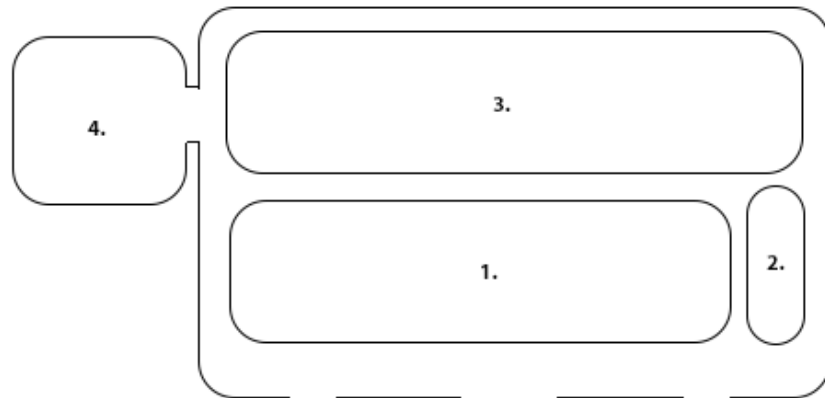
ศาลเจ้าเกียนอันเกง หรือศาลเจ้าเจ้าแม่กวนอิม (ภาพที่ 1) เป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่ชาวจีนฮกเกี้ยนสร้างขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี ตั้งอยู่ในชุมชนกุฎีจีน เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร หันหน้าไปทางทิศตะวันออกกลุ่มน้ำเจ้าพระยา (ภาพที่ 2) มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในประกอบไปด้วยศาลหลักจำนวน 2 ศาล คือ ศาลเจ้าแม่กวนอิมและศาลเทพเจ้ากวนอู (แผนผังที่ 1)

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

1. ดานสำหรับจุดรูปบูชา
2. จุดจำหน่ายดอกไม้รูปเทียน
3. ที่ประดิษฐานเจ้าแม่กวนอิม
4. ที่ประดิษฐานเทพเจ้ากวนอู

แผนผังที่ 1 แผนผังบริเวณศาลเจ้าเกียนอันกง

ลักษณะสถาปัตยกรรม ศาลเจ้าเกียนอันกงมีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบสถาปัตยกรรมจีนชั้นเดียว ก่ออิฐสอปูน ชும்ประตูด้านหน้ามีหลังคาซ้อน 2 ชั้น ประดับหลังคาด้วยลายมงคลแบจีน เช่น ลายมังกรชิงมุกไฟ ลายหงส์ ลายดอกโบตั๋น เป็นต้น มุงด้วยกระเบื้องดินเผา ครอบสันกระเบื้องด้วยปูน (ภาพที่ 3) รองรับหลังคาด้วยเครื่องไม้ทำเป็นชุดเท้าแขน (斗拱 / Dougong)

แกะสลักลวดลายอย่างงดงาม บริเวณกำแพงแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนด้านซ้ายและขวานั้นตอนบนประดับด้วยประติมากรรมนูนสูงระบายสีภายในกรอบสี่เหลี่ยม ด้านตรงกลางผนังมีการเจาะผนังเป็นช่องวงกลมประดับไม้แกะสลักลายมงคล ส่วนพื้นที่ด้านข้างช่องวงกลมประดับลายหงส์ ผนังตรงกลางเจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่เพื่อเป็นประตูทางเข้าประกอบด้วยวงกบไม้และบานประตูไม้เขียนจิตรกรรมรูปทวารบาลขนาดใหญ่ ด้านข้างประตูทั้งซ้ายและขวาเจาะเป็นช่องหน้าต่างสี่เหลี่ยมประดับด้วยไม้แกะสลักลายประแจเงินและลายดอกบัว (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 3 หลังคาของซุ้มด้านหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

ภาพที่ 4 ประตูทางเข้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

3.1 รูปแกะสลักบริเวณซุ้มประตูทางเข้า

บริเวณซุ้มประตูทางเข้าศาลเจ้าเกียนอันเกงมีการตกแต่งอย่างสวยงามโดยเฉพาะภาพไม้แกะสลักบริเวณของคานและเสาไม้อันเป็นส่วนประกอบหลักของชุดทำแขนรองรับน้ำหนักเครื่องหลังคา ทั้งนี้ผู้ศึกษาแบ่งคานไม้ออกเป็น 2 ส่วน ตามลำดับเพื่อง่ายแก่การศึกษา ดังนี้

3.1.1 ส่วนชั้นใน

ภาพไม้แกะสลักบริเวณคานด้านในใกล้ประตูทางเข้าศาล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

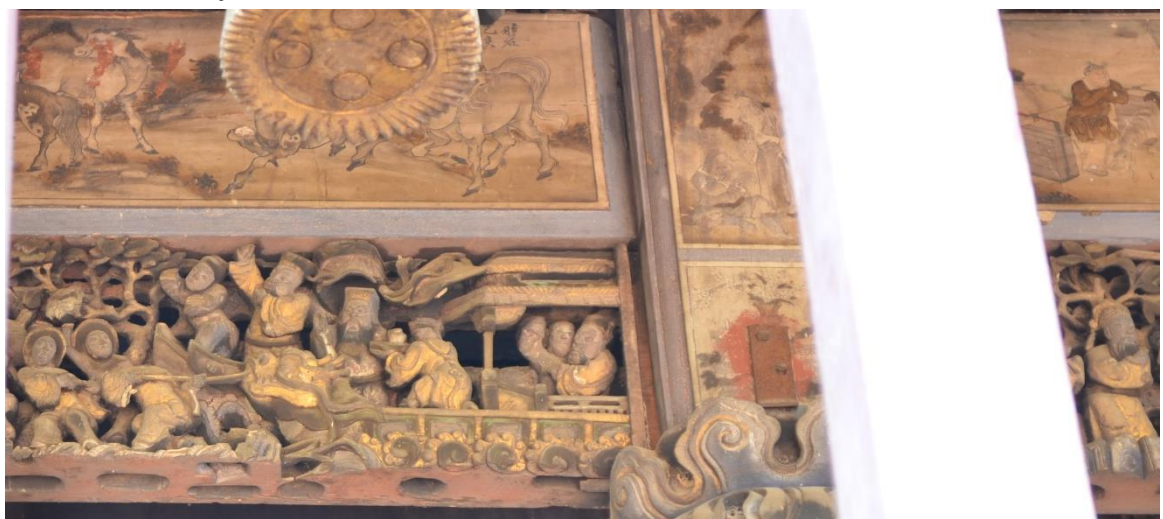

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6 รายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 1

จากซ้ายไปขวา ชายชุดเหลืองและชายชุดดำถือกล้องยาสูบยืนอยู่บนป้อมปราการ ด้านนอกป้อมปราการนั้นเป็นฉากการรบบริเวณใกล้ป้อมมีชายสี่คนกำลังถือดาบสู้รบกับชายขี่ม้าที่มีหนวดเคราถืออาวุธคล้ายกับดาบปลายทวน ถัดมาเป็นชายเสื้อเหลืองขี่ม้านำทัพของขุนพลที่นั่งบนพาหนะรูปมังกรพร้อมคนลากจูงตรงไปยังป้อมปราการ (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 7 รายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 2

จากซ้ายไปขวาชายสามคนที่กำลังลากเรือรูปมังกรบรรทุกคนจำนวน 7 คน มีชายมีหนวดยืนตรงหัวเรือสองคน ข้างๆมีชายรับใช้ถือถาดใส่จอกน้ำกำลังคุกเข่ายื่นให้ ด้านท้ายเรือปรากฏชายและหญิงกำลังอุ้มเด็กอยู่ในอ้อมกอด ทั้งสามนั่งอยู่ภายใต้หลังคาคลุม (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 8 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 3

จากซ้ายไปขวาชายสองคนกำลังคุยกันโดยมีคนรับใช้ยืนอยู่ด้านหลัง ชายคนขวาถือของบางอย่างไว้ในมือเพื่อนำมามอบให้ชายคนแรก ถัดมาเป็นชายสองคนขี่ม้ากำลังสู้รบบนสะพาน ด้ายปลายสะพานปรากฏชายกำลังขี่ม้าถือหอกมุ่งตรงไปยังศาลาและโดนสกัดโดยทหาร ถัดมาบริเวณกึ่งกลางศาลาปรากฏรูปชายแต่งตัวคล้ายบัณฑิตยืนอยู่ ทางด้านขวามีภาพชายไว้เครายาวกำลังสู้รบกับคนบนหลังม้าเพื่อป้องกันชายที่ที่อยู่กลางศาลา ด้านหลังชายขี่ม้าปรากฏภาพกองทัพม้ากำลังขึ้นสะพานมุ่งหน้ามาทางศาลา (ภาพที่ 8)

ภาพที่ 9 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 4

จากภาพจะเห็นได้ว่าเป็นฉากสู้รบกันระหว่างสองฝ่าย โดยมีชายมีเคราสองคนนำทัพกำลังมุ่งหน้าปะทะกันบริเวณกลางภาพด้านหลังของชายทั้งสองเป็นกองกำลังบนหลังม้าของทั้งสองฝ่าย (ภาพที่ 9)

3.1.2 ชั้นนอก

ภาพที่ 10

ภาพที่ 11 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านนอกหมายเลขที่ 1
จากซ้ายไปขวาเป็นภาพฉากสู้รบของสองฝ่าย ทั้งสองฝ่ายข้ามสะพานมาต่อสู้กัน (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 12 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 2
จากซ้ายไปขวากองทัพของฝ่ายขวานำเรือลำหนึ่งมาด้วย บนเรือมีชายสามคน คนซ้ายกำลัง
ทำมือขวาไว้ที่อก คนกลางมีโต๊ะที่มีจออยู่ทางซ้ายและหนังสือกองหนึ่งอยู่ทางขวา ส่วนคนขวาสุด
เป็นชายที่กำลังใช้มือลูบเครา (ภาพที่ 12)

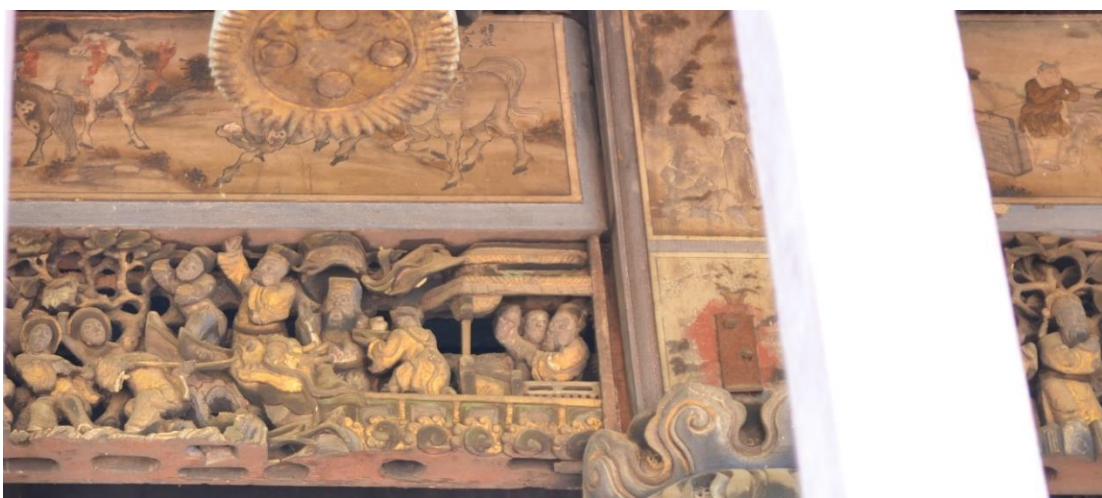
ภาพที่ 13 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 3

จากซ้ายไปขวาด้านขวามือของเรือมีนักรบขี่ม้าหนึ่งคนกำลังสู้รบกับอีกฝ่ายบนม้า 4 ตัว มีชายที่ทำท่าคล้ายกำลังตกลงไปบนพื้น ชายที่ไม่ได้อยู่บนหลังม้าคนหนึ่งยืนอยู่ข้างหลัง และชายบนหลังม้าด้านขวาสุดกำลังข้ามสะพานมายังเรือ (ภาพที่ 13)

บทที่ 4

วิเคราะห์ความหมายของภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง

จากภาพที่ 7 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลได้ว่า ผู้หญิงและผู้ชายที่นั่งอุ้มทารกในมืออยู่ในศาลาท้ายเรือ คือ เล่าปี่ (刘备) ผู้ก่อตั้งและผู้ปกครองคนแรกของจ๊กก๊ก บิฮูหยิน (糜夫人) ภรรยาคนที่สองของเล่าปี่ และอาเต๊า หรือเล่าเสี้ยน (阿斗) โอรสองค์โตของเล่าปี่ ซึ่งต่อมา คือ สมเด็จพระจักรพรรดิเซี่ยวหวย พระมหาจักรพรรดิผู้ทรงครองสิริราชสมบัติยาวนานที่สุดของยุคสามก๊ก ทรงเป็นจักรพรรดิองค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ฮั่น ซึ่งสองตัวละครเรื่องนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าไม้แกะสลักบริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกงนี้ตรงกับสามก๊ก ตอนที่ 37 ในฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน)

ภาพที่ 7 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 2

4.1 ตัวละครที่ปรากฏในตอนนี้ ได้แก่

- 4.1.1 เล่าปี่ (刘备) ผู้ก่อตั้งและผู้ปกครองคนแรกของจ๊กก๊ก
- 4.1.2 จูล่ง (子龙) แม่ทัพของเล่าปี่
- 4.1.3 โจโฉ (曹操) ขุนศึกและอัครมหาเสนาบดีราชวงศ์ฮั่น
- 4.1.4 ช้วมอ (蔡瑁) ขุนศึกราชวงศ์ฮั่น
- 4.1.5 เตียวอุ้น
- 4.1.6 อ้องอุ้ย
- 4.1.7 เล่าจ๋อง (刘琮) บุตรชายคนที่สองของเล่าเปียว
- 4.1.8 ซุนฮิว (荀攸) ที่ปรึกษาของโจโฉ
- 4.1.9 ขงเบ้ง (孔明) ที่ปรึกษาของเล่าปี่
- 4.1.10 บิติกบิฮองกันหยง
- 4.1.11 เตียวหุย (张飞) แม่ทัพของเล่าปี่

- 4.1.12 บิฮูฮิน
- 4.1.13 อาเต๋า
- 4.1.14 กั้นหยง (简雍) เสนาธิการของเล่าปี่
- 4.1.15 โจ้หอง (曹洪) ขุนพลของโจโฉ
- 4.1.16 บุนเพ่ง (文聘) เจ้าเมืองเกงจิว
- 4.1.17 กั้นฮูฮิน (甘夫人) ภรรยาหลวงของเล่าปี่
- 4.1.18 จงจิ้น (钟繇) ทหารของโจโฉ
- 4.1.19 จงสิน (钟绅) น้องของจงจิ้น ทหารของโจโฉ
- 4.1.20 กวนอู (关羽) แม่ทัพของจ๊กก๊ก

4.2 เนื้อหาที่ปรากฏ

เนื้อหาของสามก๊ก ตอนที่ 37 ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน) ได้บรรยายไว้ดังนี้ (เจ้าพระยาพระคลัง, 2551, หน้า 564-576)

...โจโฉครั้นมาถึงเมืองอ้วนเสี้ยวแล้ว ก็รีบพาทหารทั้งปวงข้ามมาเมืองซงหยง จึงให้คนเข้าไปหาเล่าจ้งออกมา ชัวมอกับเตียวอุ้นจึงว่าแก่เล่าจ้งว่ามหาอุปราชามาถึงเมืองแล้ว ก็ควรจะออกไปคำนับตามประเพณี อองอู๊ยกะชิบแก่เล่าจ้งว่า แต่ก่อนถึงท่านจะอ่อนน้อมต่อโจโฉก็จริง แลบัดนี้เล่าปี่ก็หนีโจโฉไปไม่ได้ต่อสู้อยู่ เห็นว่าโจโฉครั้งนี้จะมีใจทงนงัก มิได้จัดแจงที่จะรักษาตัวเป็นกวดขันเหมือนแต่ก่อน เห็นจะประมาทอยู่ ขอท่านได้จัดแจงทหารให้พร้อมแล้วลอบยกไปจับเอาตัวโจโฉเห็นจะได้โดยง่าย ถ้าได้ตัวโจโฉแล้วปัญญาแลความคิดของท่านก็จะปรากฏแก่คนทั้งปวง แลท่านก็จะเป็นที่ยำเกรงด้วย ซึ่งจะคิดทำการใหญ่สืบไปภายหน้าก็เห็นจะสำเร็จ เล่าจ้งจึงเอาถ้อยคำของอองอู๊ยกบอกแก่ชัวมอ

ชัวมอได้แจ้งดังนั้นก็ให้หาอองอู๊ยกเข้ามาแล้วว่า ตัวเองนี้มิได้รู้จักลักษณะแผ่นดินที่จะฉิบหายแลจะเจริญ เหตุใดจึงอาจเจรจาดังนี้ อองอู๊ยกได้ฟังชัวมอว่าดังนั้นก็โกรธ จึงว่าอายศัตรูชายเจ้า เมื่อไรก็ได้กินเนื้อมึงจึงจะหายความแค้น ชัวมอได้ยินอองอู๊ยกว่าดังนั้นก็สั่งทหารให้เอาตัวไปฆ่าเสีย เก้งอวดจึงห้ามปรามขอไว้ ชัวมอจึงพาเตียวอุ้นออกไปหาโจโฉถึงริมฝั่งน้ำท่าข้าม โจโฉจึงถามว่า ในแคว้นหัวเมืองเกงจิวนี้มีเสบียงอาหารแลไพร่พลเมืองทั้งปวงมากน้อย เท่าใด ชัวมอจึงบอกว่ามีทหารม้าห้าหมื่น ทหารเดินเท้าสิบห้าหมื่น ทหารเรือแปดหมื่น เข้ากันเป็นยี่สิบแปดหมื่น แลเสบียงอาหารนั้นได้เก็บซ่อนสุ่มรวมไว้ในเมืองกังเหลงเป็นอันมาก ถ้าประมวญกันเข้ากับหัวเมืองทั้งปวงนั้น จะกินได้ประมาณปีหนึ่ง

โจโลจึงถามว่า เรือรบมีอยู่สักกี่ลำ ผู้ใดบังคับบัญชาว่ากล่าว ชัวมอจึงบอกว่า เรือรบใหญ่หน่อย มีอยู่เจ็ดพันเศษ อยู่ในบังคับบัญชาข้าพเจ้าทั้งสองคนนี่สิ้น โจโลได้แจ้งดังนั้นก็มีความยินดี จึงตั้งให้ชัวมอเตียวฮุ้นเป็นนายกองทัพเรือ แล้วว่าบัดนี้เล่าเปียวก็ถึงแก่ความตายแล้ว แลฝ่ายเล่าจ๋องผู้บุตรก็มาอ่อนน้อมต่อเรา ๆ ก็จะทำลอบพระเจ้าเหี้ยนเต้ช่วยทำนุบำรุงให้กินเมืองเกงจิ๋วสืบไป ชัวมอเตียวฮุ้นได้ฟังดังนั้นก็มีความชื่นชมนัก จึงคำนับแล้วลามา

ชุนฮิวจึงว่าแก่โจโลว่า ชัวมอกับเตียวฮุ้นสองคนนี้ เป็นคนประจบประแจงสอพลอ ยังมีทันเห็นน้ำใจเหตุไฉนท่านจึงแต่งตั้งให้เป็นนายกองทัพเรือแล้วยังกระไร อยู่ โจโลหัวเราะแล้วจึงตอบว่า ตัวเราไม่รู้จักน้ำใจคนนั้นจะทำการไปได้หรือ ประการหนึ่งทหารเราชัดเจนแต่ทางบกไม่ชำนาญในการเรือ เราทำทั้งนี้ปรารถนาจะเอาใจไว้ จะได้ฝึกสอนทหารเราให้สันทัด แล้วกำจัดเสียเมื่อปลายมือจะยากง่ายอะไรเล่า

ฝ่ายชัวมอเตียวฮุ้นก็เอาเนื้อความมาบอกแก่เล่าจ๋อง ตามถ้อยคำโจโลว่าทุกประการ เล่าจ๋องได้แจ้งดังนั้นก็มีความยินดี จึงเอาเนื้อความไปแจ้งแก่นางซัวฮูหยินผู้เป็นมารดา ครั้นเวลาเช้าก็แต่งเข้าของสำหรับซึ่งจะคำนับนั้นเสร็จแล้ว เล่าจ๋องกับนางซัวฮูหยินก็ออกมาหาโจโล เอาตราสำหรับว่าราชการเมืองนั้นออกมาด้วย คำนับแล้วก็มอบให้แก่โจโล ๆ มีความยินดีนัก ก็ยกทหารทั้งปวงไปตั้งอยู่นอกเมืองชงหยง

ชัวมอเตียวฮุ้นก็จุดธูปเทียนคำนับรับโจโล เชิญให้โจโลเข้าเมือง โจโลจึงหาเกวอมาแล้วว่า ตัวเราได้เมืองเกงจิ๋วบัดนี้ ไซ้จะมีความยินดีหามิได้ ซึ่งเราได้ตัวท่านนี้มีความยินดียิ่งกว่าได้เมืองเกงจิ๋วอีก แล้วก็ตั้งเกวอเป็นเจ้าเมืองกังเหลง จึงให้ฮูสวนองซานเป็นที่ขุนนางผู้ใหญ่ ตั้งให้เล่าจ๋องเป็นเจ้าเมืองเฉิงจิ๋ว แล้วก็เร่งให้รีบไป

เล่าจ๋องได้ฟังดังนั้นก็ตกใจจึงอ่อนน้อมขอตัวว่า ซึ่งท่านจะตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นเจ้าเมืองเฉิงจิ๋วนี้ คุณมหาอุปราชหาที่สุดมิได้ ซึ่งข้าพเจ้าอุตสาหุออกมาคำนับท่านทั้งนี้ ไซ้จะมีความปรารถนาเป็นเจ้าบ้านผ่านเมืองนั้นหามิได้ ข้าพเจ้าจะขอเป็นแต่ไพร่อยู่ในเมืองเฉิงจิ๋วนี้ จะได้รับการรักษาของบิดาแลญาติทั้งปวงตามประเพณี ขอท่านได้กรุณาแก่ข้าพเจ้าเถิด โจโลจึงว่า ซึ่งเราจะให้ท่านไปอยู่เมืองเฉิงจิ๋วบัดนี้ ด้วยความเอ็นดูท่าน เห็นว่าเมืองเฉิงจิ๋วนี้กับเมืองหลวงใกล้เคียงกัน ท่านจะได้เข้าเฝ้าเห็นพระเจ้าเหี้ยนเต้ ประการหนึ่งท่านจะอยู่ในเมืองเฉิงจิ๋วนี้ไกลพระเจ้าเหี้ยนเต้ แลเป็นที่เปียดเบียนแก่คนทั้งปวงจะอยู่มิสบาย จะได้รับความเดือดร้อนเมื่อปลายมือ เล่าจ๋องได้ฟังดังนั้นก็กลัวโจโล ขัดมิได้จึงตายรับคำนับแล้วลาพามาตราไปเมืองเฉิงจิ๋ว ครั้นถึงฝั่งน้ำท่าข้ามขุนนางทั้งปวงซึ่งไปส่งนั้นก็อำลากลับมาสิ้น แต่อยู่ยั้งนั่งติดตามเล่าจ๋องไป

ขณะเมื่อเล่าจ๋องออกไปจากเมืองแล้ว โจโลจึงสั่งอีกมีว่า ท่านจงคุมทหารรีบไปสกัดฆ่าเล่าจ๋องเสีย อีกมีก็คุมทหารรีบตามไป ครั้นทันเล่าจ๋องจึงร้องว่า บัดนี้มีมหาอุปราชใช้ให้เราตามมาฆ่าท่านแม่ลูกทั้งสองเสีย ท่านอย่าว่านวยไปเลย จงนิ่งให้เราตัดสี่สะไปให้มหาอุปราชเสียโดยดีเถิด นางซัวฮูหยินได้

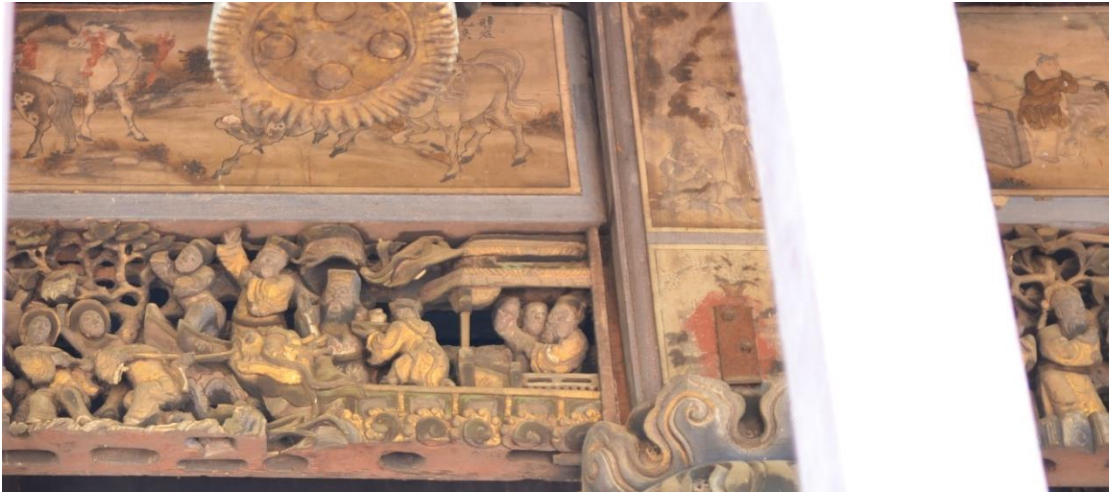
ฟังดังนั้นก็ตกใจ แม่ลูกกอดคอกันเข้าไว้ก็ร้องไห้ อองอูเห็นดังนั้นก็มีความโกรธ จึงกลับหน้าเข้ามาจะต่อสู้อีกิมก็ให้ทหารจับเอาตัวฆ่าเสีย แล้วก็ตัดสี่สะนางชั่วฮูหยินแลเล่าจ๋องนั้นกลับมาให้แก่โจโฉ ๆ ก็ให้บำเหน็จรางวัลแก่อีกิม แล้วสั่งให้ทหารไปจับเอาครอบครัวของเบ้ง ณ ตำบลเขาโง้งกั้ง ทหารทั้งปวงก็รีบไปค้นหาครอบครัวของเบ้งก็มีได้พบ แล้วก็กลับมาบอกแก่โจโฉ ๆ มีความแค้นกำเริบมิรู้วาย ขณะเมื่อของเบ้งจะยกไปจากเมืองซินเอี๋ยนั้น เกรงโจโฉจะทำร้ายแก่ครอบครัว จึงยกเอาไปซ่อนไว้ ณ ตำบลสำกั้ง ทหารจึงค้นมิพบ

ฝ่ายซุนฮิวจึงว่าแก่โจโฉว่า เมืองกังเหลงนั้นเป็นที่มั่นคงนัก แลเสบียงอาหารก็ชองสุ่มไว้เป็นอันมาก ถ้าแลเล่าปี่ไปตั้งได้เราจะตามไปทำการรบพุ่งก็จะขัดสน จะเอาชัยชนะยาก โจโฉจึงตอบว่า ท่านว่าก็ชอบ ไซ้ว่าจะลืมนั้นหาไม่ เราคิดอยู่แลเราจะให้ทหารรีบล่องหน้าไปเข้าตีเอาเมืองกังเหลงให้ได้ก่อน โจโฉจึงให้เอาบาญชีพลทหารของเล่าจ๋องมาตรวจดู ชาติอยู่คนหนึ่งชื่อว่าบุนเพ่ง โจโฉจึงให้คนไปหาตัว พอพบบุนเพ่งเข้ามาคำนับจึงถามว่า แต่เรามาอยู่ในเมืองชงหยงนี้ก็หลายวันแล้วเหตุใดตัวจึงหลบหลีกอยู่มิได้มาหา เรา บุนเพ่งจึงว่า ข้าพเจ้าได้มาหาท่านนั้นไซ้จะหลบหลีกอยู่หามิได้ ด้วยข้าพเจ้าเกิดมาเป็นชาติทหาร มิได้ทำการอาสาเจ้าให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุขนั้นข้าพเจ้ามีความอายนัก จึงมิได้มาหาท่าน ว่าแล้วก็ร้องไห้ โจโฉได้ฟังดังนั้นก็ชอบใจ ชมว่าเป็นคนสัตย์ซื่อ จึงตั้งให้บุนเพ่งเป็นเจ้าเมืองกังแฮ แล้วให้คุมทหารบันตามีกำลังอันกล้าแข็งนั้นห้าพันยกรีบไปตามเล่าปี่ โจโฉก็ยกกองทัพหลวงหนุนไป

ฝ่ายของเบ้งจึงว่าแก่เล่าปี่ว่า อันครอบครัวมาทั้งนี้ถึงสามหมื่นสี่หมื่น มีทหารเกณฑ์รบอยู่แต่สามพันน้อยตัวนัก แลท่านก็เดินเคร่าครอบครัวอยู่ ณ กองทัพโจโฉก็ยกติดตามกระชั้นใกล้เข้ามาแล้วซึ่งท่านให้กวนอูไปขอคน ณ เมืองกังแฮมาช่วย แต่วันไปคุ้มเท่าบัดนี้กำหนดเดือนหนึ่งแล้ว จะได้มิได้ก็ยังไม่กลับมา ร้ายแลดีก็ยังไม่รู้เลย จะทำประการใด เล่าปี่จึงว่า ถ้าฉนั้นท่านอย่าเห็นแก่เหนื่อยเลย อุตสาหะไปเองหน่วยหนึ่งเถิด ด้วยท่านได้มีคุณแก่เล่าปี่ไว้แต่ก่อน เล่าปี่ก็เห็นท่านไปเองแล้วจะเสียมิได้ จะจัดแจงผู้คนทหารทั้งปวงให้ ของเบ้งรับค่าแล้วก็ลาเล่าปี่ แล้วพาเล่าฮองไปด้วยเป็นสองนายคุมทหารห้าร้อยรีบไปเมืองกังแฮ

แลเมื่อเล่าปี่กับบิณฑกบิของกันหยงพาครอบครัวอพยพมาวันนั้น ก็เกิดลมหัวด้วนพัดหอบเอาผลคลี่ฟุ้งตกลงไปตรงหน้าม้า เล่าปี่ตกใจจึงถามบิณฑกบิของกันหยงว่า เหตุดังนี้จะดีแลร้ายประการใดกันหยงจึงจับยามดู แล้วบอกแก่เล่าปี่ว่า เหตุเป็นทั้งนี้ร้ายนัก เวลากลางคืนวันนี้ภัยจะมาถึงท่านเป็นมั่นคง ขอให้ท่านทั้งครอบครัวอพยพเสีย รีบหนีไปก่อนเอาตัวรอดเถิด เล่าปี่จึงว่า เสียแรงได้หอบหัวคนทั้งปวงมาแต่เมืองซินเอี๋ยจนถึงที่นี่แล้ว แลจะทิ้งเสียเอาตัวรอดนั้นเรามีรู้ที่จะทำได้ กันหยงจึงว่า ถ้าท่านมิฟังคำข้าพเจ้าภัยก็จะมาถึงตัว เล่าปี่จึงถามว่าหนทางซึ่งไปข้างหน้าชื่อตำบลใด ทหารทั้งปวงบอกว่า ไปข้างหน้านี้จะเข้าแดนเมืองตงหยง มีเขาใหญ่เขาหนึ่งชื่อว่าเกงสัน เล่าปี่ได้ฟังดังนั้นก็พาครอบครัวรีบเดินไปถึงเขาเกงสัน จึงให้ครอบครัวทั้งปวงตั้งชุมชุมอยู่ริมเนินเขา แลครั้งนั้นเป็นฤดูหนาว

กำลังหนว่นัก แลอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวงเดินมาเจ็บป่วยเป็นอันมาก ก็ร้องไห้ระงมไปทั้งเสียงเด็ก
แลเสียงผู้ใหญ่

ภาพที่ 7 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 2

ครั้นเวลาประมาณสามยาม เล่าปี่ได้ยินเสียงคนโห่ร้องอื้ออึงคึงมาทางทิศเหนือ ดั่งหนึ่ง
แผ่นดินจะถล่มก็ตกใจ จึงขึ้นม้าคุมทหารสองพันยกออกไปพบทัพโจโฉยกตามมา เล่าปี่ก็ขับทหารเข้าสู่
รบกันเป็นสามารถ ทหารโจโฉก็ล้อมเล่าปี่เข้าไว้ เดียวหุยเห็นว่าเล่าปี่เข้าอยู่ในกลางทหารโจโฉตั้งนั้น ก็
ตีฝ้ายทหารเข้าไปช่วยเล่าปี่ ๆ ได้ที่ตั้งนั้นก็รบหักตามเดียวหุยออกมาด้านตะวันออก พอขุนเพ่งคุม
ทหารมาก้าวสกัดหน้าไว้ เล่าปี่จึงขับม้าขึ้นหน้าร้องดำขุนเพ่งว่าอายทรยศต่อเจ้า ยังมีหน้าเข้ากับโจโฉ
อีกเล่า ขุนเพ่งได้ยินตั้งนั้นก็มีความอาย ไม่อาจร่อนหน้าเล่าปี่อยู่ได้ ก็คุมทหารหนีไป

ภาพที่ 6 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 1

ภาพที่ 14 เดียวหุยทำอุบายลวงทหารโจโฉไม่ให้ติดตาม

ที่มา: สามก๊กวิทยา. (2017). หนังสือ สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน). Accessed April 14. Available from <https://www.samkok911.com/p/download.html>

ฝ่ายทหารโจโฉได้ที่ตั้งนั้นก็ไล่ติดตามเล่าปี่มา เล่าปี่แลเดียวหุยสองคนพี่น้องก็ช่วยกันรบพุ่ง ต้านทานรอมัจฉาจนเวลารุ่งสว่าง ขึ้น ครั้นทหารโจโฉห่างออกไปไกลแล้วก็หยุดพักทหารอยู่ เห็นทหาร เหลือตามมามากด้วยนั้นประมาณร้อยหนึ่ง แลครอบครัวอพยพของตัวแลอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวง กระจัดพลัดพรายกันไป เล่าปี่ก็ร้องให้ ว่าคนทั้งหลายมาพลอยฉิบหายล้มตายเพราะเราผู้เดียว ทั้งบุตร ภรรยาครอบครัวของเราจะตายอยู่ที่แห่งใดก็มิได้เห็นแก่ตา แลเมื่อเล่าปี่ลงนั่งหยุดร้องให้อยู่ นั้น พบบิฮองต้องอาวุธบาดเจ็บเป็นหลายแห่ง ตัวนั้นโถมไปด้วยโลหิต วิ่งเข้ามาบอกว่า บัดนี้จูล่งเอาใจออกหาก ไปเข้าด้วยโจโฉแล้ว เล่าปี่ได้ยินดังนั้นก็หวาดเอาบิฮองว่า ท่านนี้หาความพิเคราะห์มิได้ อันจูล่งนี้มีความสัตย์ซื่อรักใคร่เราเป็นอันมาก ซึ่งจะไปอยู่ด้วยโจโฉนั้นอย่าสงสัยเลย

เดียวหุยจึงว่า แต่ก่อนเขาเห็นเราพอจะเป็นที่พำนักได้ แลบัดนี้เราพี่น้องถึงอัปจนแล้ว เขาจึงเอาใจออกหากกระมัง เล่าปี่จึงว่า น้ำใจจูล่งนั้นสัตย์ซื่อแน่นอนนัก จงคิดดูเมื่อครั้งกวนอูไปอยู่ด้วยโจโฉ ออกฆ่ากันเกลี้ยงขุนทิ้วเสียว เจ้าก็สงสัยว่าพี่เอาใจออกหากไปอยู่ด้วยโจโฉ จนถึงจะฆ่ากันเสีย แลครั้งนี้ถึงมาทว่าจูล่งจะไปอยู่ด้วยโจโฉจริง ดีร้ายจะมีเหตุจึงไป อันจูล่งนั้นเห็นจะไม่ทิ้งพี่เสียเป็นมั่นคง เดียวหุยไม่เชื่อมีความโกรธนัก จึงคุมทหารม้ายี่สิบรีบกลับขึ้นไปจะให้พบจูล่ง ครั้นถึงต้นสะพานเตี้ยปั่นเกี้ยว จึงเห็นป่าอันหนึ่งอยู่ข้างทิศตะวันออกก็พาทหารเข้าไป จึงตัดเอากิ่งไม้มาผูกหางม้าเข้าแล้วสั่งว่า ถ้าเห็นกองทัพโจโฉยกมา จงตีฆ้องให้วิ่งวกเวียนไปในป่าให้ผลคลีฟุ้งตลบขึ้น กองทัพโจโฉไม่รู้ก็จะสำคัญว่า ชุมคนอยู่ในป่าเป็นอันมาก เดียวหุยสั่งทหารดังนั้นแล้วก็ขับม้าขึ้นถือนวนสัถย์อยู่ต้นสะพาน

ภาพที่ 8 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 3

ฝ่ายจูล่งเข้ารับตลุมบอนอยู่ในกลางกองทัพโจโฉ ตีตลอบออกมาแล้วกลับตีหักเข้าไปเล่าเสาะหาเล่าปี่แลครอบครัวทั้งปวงมิได้พบ ก็ตีตลอบเข้าออกวุ่นวายอยู่แต่เวลายามหนึ่งจนรุ่งสว่างขึ้น จูล่งจึงคิดว่า จะเสาะหาเล่าปี่ก็มีพบ ทั้งครอบครัวก็หายไปจะเป็นประการใดมิได้รู้ แลเล่าปี่ปลงธุระไว้แก่เราให้รักษาบุตรภรรยา มาให้หายเสียในท่ามกลางกองทัพพณนี้ดูมิบังควรนัก จำจะอุตสาห์ตีฝ่าฟันเข้าไปหาครอบครัวให้จงได้ ถึงมาทว่าจะตายในท่ามกลางสงครามก็ตามเถิด แม้มิได้ครอบครัวเล่าปี่จะเอาหน้าไปไว้แห่งใด จูล่งคิดดังนั้นแล้ว ก็ขับม้าฝ่าเข้าไปในท่ามกลางทหารโจโฉกับทหารประมาณสามสิบบ้า เห็นชาวเมืองทั้งปวงถูกอาวุธบาดเจ็บเป็นอันมาก แลเสียงร้องไห้อื้ออึงคึงไป จูล่งก็ขับม้าเวียนหาครอบครัวเล่าปี่ พบกันหยงถูกอาวุธลำบากนอนซุ่มอยู่ในกอหญ้า จูล่งจึงถามว่า ท่านยังพบนางกำสรวลนางบิฮุหยินทั้งสองบ้างหรือ กันหยงจึงบอกว่า บัดนี้ท่านทั้งสองเห็นกองทัพโจโฉจวนจะทันเข้า ก็ลงจากเกวียนอุ้มบุตรหนีปนระวลไปกับชาวเมืองทั้งปวง ข้าพเจ้าจึงควมม้าตามไป พอถึงเชิงเขาทหารโจโฉคนหนึ่งเอาทวนแทงถูกข้าพเจ้าตักม้าลงแล้วชิงเอาม้าไป ข้าพเจ้าเจ็บลำบากเดินไม่ได้จึงหนีซ่อนอยู่ จูล่งให้ทหารคนหนึ่งลงเสียจากม้า ให้อุ้มกันหยงขึ้นขี่ม้าแล้วจึงบอกว่า ท่านรีบออกไปเถิด ถ้าพบเล่าปี่นายเราจงบอกว่า บัดนี้นางกำสรวลหนีพลัดไปยังหาพบตัวไม่ เราจะสืบเสาะหาให้จงได้จึงจะกลับไป ถ้าเรามีได้นางกำสรวล แม้จะเป็นตายประการใดก็มิได้คิดชีวิต จูล่งสั่งแล้วก็ควมม้าไป

ภาพที่ 9 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 4

พอได้ยินเสียงทหารคนหนึ่งร้องทักออกมาว่า จูล่งจะรีบข้ามม้าไปแห่งใด จูล่งได้ยินดังนั้นก็ชักม้าหยุดไว้ แล้วถามว่าท่านนี่ผู้ใด ทหารนั้นจึงบอกว่า ข้าพเจ้าเป็นคนขับเกวียนของนางกำสฐหิณ ถูกเกาทัณฑ์ป่วยไปไม่ได้ จูล่งจึงถามว่านางไปอยู่แห่งใด ทหารจึงบอกว่า บัดนี้นางหนีปนไปกับชาวเมืองข้างทิศใต้ จูล่งได้ฟังดังนั้นก็ทิ้งทหารทั้งปวงเสีย ข้ามม้ารีบตามไปแต่ผู้เดียว พอพบชาวเมืองทั้งสองหนีชุมนุมอยู่เหล่าหนึ่งจึงถามว่า นางกำสฐหิณอยู่ในพวกนี้ด้วยหรือ

นางกำสฐหิณได้ยินดังนั้นก็แลมาเห็นจูล่งก็ค่อยคลายใจ จึงร้องบอกไปว่าข้าพเจ้าอยู่ที่นี่ ท่านจงช่วยชีวิตไว้ให้รอด แล้วก็ร้องให้ จูล่งโจนลงจากหลังม้าขี่ม้านั้นเข้าไปหาแล้วจึงว่า ซึ่งข้าพเจ้ามิได้ระวางระไวท่านแลให้ได้รับความลำบากนั้นโทษข้าพเจ้าผิดนักหนา แล้ว บัดนี้นางหนีกับอาตมาผู้บุตรนั้นไปอยู่แห่งใดเล่า นางกำสฐหิณจึงบอกว่า ขณะเมื่อลงจากเกวียนเข้าปนกับชาวเมืองนั้นมาด้วยกัน ครั้นทหารโจโฉไล่ตีเข้ามาภายหลัง ต่างคนต่างแตกกระจัดกระจายไปมิรู้ว่าจะไปอยู่แห่งใดเลย เมื่อพูดกันอยู่นั้น พอทหารโจโฉกองหนึ่งไล่ขับครอบครัวเข้ามา จูล่งได้ยินเสียงร้องไห้ก็อึ้งนิ่งขึ้น จูล่งตกใจโดดขึ้นหลังม้าขี่ม้านั้น แลไปเห็นอิโตคุมทหารกองหนึ่งประมาณพันเศษ จับได้บิตักมัดมือคุมมาบนหลังม้า ก็ข้ามม้าควบเข้าไปตวาดด้วยเสียงอันดัง จะรบด้วยอิโต ๆ ข้ามม้าเข้ารบด้วยจูล่งไม่ทันได้เพลงหนึ่ง จูล่งก็เอาทวนแทงถูกอิโตตกรม้าตายแล้วก็แก้บิตักเสีย จึงได้ม้าทหารสองตัวจึงให้บิตักแลนางกำสฐหิณขี่ม้าพาออกมาส่งถึงต้นสะพาน

ภาพที่ 13 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 3

เตียวหุยแลเห็นจูล่งมาดังนั้นก็ร้องว่า เหตุใดจูล่งจึงเอาใจออกหากที่เราไปเข้าด้วยโจโฉ จูล่งจึงร้องว่า ท่านอย่าว่าดังนั้น ซึ่งตัวเรามาซ่านี่เพราะเหตุด้วยนางกำสฐหิณนางบิฮูหิณทั้งสองหายไป เราเที่ยวเสาะหาอยู่จึงเข้ามาต่อภายหลัง ซึ่งเราจะเอาใจออกหากไปอยู่ด้วยโจโฉนั้นหาไม่ได้ เตียวหุยได้ฟังดังนั้นก็จึงว่า นี่หากกันหยงมาบอกหนักเบาแก่เราก่อน หาไม่ตัวท่านกับเราก็จะได้ผิดใจกัน จูล่งจึงถามว่า บัดนี้นายเราอยู่แห่งใดเล่า เตียวหุยจึงบอกว่า พี่เราอยู่ข้างหลัง ทางไม้ไกลนนักดอก จูล่งจึงว่าแก่บิตักกว่า ท่านพานางกำสฐหิณไปให้นายเราก่อนเถิด ตัวเราจะกลับไปเที่ยวสืบเสาะหานางบิฮูหิณกับอาตมาให้ได้ก่อนแล้วจะกลับมา จูล่งก็ควมม้ากลับไปพบแฮหัวอินคุมทหารประมาณห้าสิบกคน ขี่ม้าถือทวนเหน็บกระบี่ยืนสกัดทางจูล่งไว้ จูล่งก็ข้ามม้าเข้ารบกับแฮหัวอินได้เพลงหนึ่ง ก็เอาทวนแทงถูกแฮหัวอิน

นตกร้าตาย ทหารทั้งปวงก็แตกหนีไป แลแฮหัวอินคนนี้เป็นคนสนิทของโจโฉ มีกำลังมาก โจโฉรักใคร่ให้ถือกระบี่ชื่อก็เทนเกี่ยม ถ้าจะฟันเหล็กก็ดุจหนึ่งว่าฟันหยวก

จูล่งได้กระบี่แล้วก็ชักออกดู เห็นอักษรจารึกอยู่ก็รู้ว่ากระบี่เอกของโจโฉ จูล่งเห็นบสะพายแล้วก็ควมม้าตีฝ่าเข้าไปหานางบิฮูหยินในกองทัพแต่ผู้เดียว มิได้กลัวแก่ความตาย พบครอบครัวชาวเมืองทั้งสองก็ถามหานางบิฮูหยินมิได้ขาด คนหนึ่งจึงชี้มือว่า นางบิฮูหยินถูกทวนที่ขาเดินมิได้ อุ้มลูกนั่งซ่อนอยู่ที่ริมผนังตึกตรงนี้ จูล่งแจ้งดังนั้นก็ควมม้ารีบไปถึงตึกหลังหนึ่งไฟไหม้ยังแต่ผนัง ก็เข้าไปดูเห็นนางบิฮูหยินอุ้มเอาเต้านั่งร้องไห้อยูริมปากบ่อ จูล่งโจนลงจากม้าวิ่งเข้าไปค้ำบแล้วก็ร้องไห้

นางบิฮูหยินเห็นจูล่งมาดังนั้นก็ดีใจจึงว่า ท่านมาพบข้าพเจ้าบัดนี้ก็เหมือนหนึ่งเอาชีวิตลูกข้าพเจ้าไว้ ขอท่านได้มีความกรุณาพาเอาเอาเต้านี้ไปให้บิดาให้ได้เห็นหน้าหน่อยหนึ่งเถิด อันตัวข้าพเจ้านี้ถึงจะตายก็ตามแต่เวรหนหลัง จูล่งจึงว่า ซึ่งท่านได้ความลำบากทั้งนี้ก็เพราะข้าพเจ้ารักษาท่านมิได้ โทษมีแก่ข้าพเจ้าเป็นข้อใหญ่ แลบัดนี้ข้าพเจ้าติดตามมาพบท่านแล้ว ขอเชิญท่านขึ้นมาเถิด ข้าพเจ้าจะเดินเท้าตีฝ่าทหารทั้งปวงนำหน้าท่านออกไป นางบิฮูหยินจึงว่า ท่านอย่าวิตกกถึงข้าพเจ้าเลย ตัวข้าพเจ้านี้ป่วยหนักอยู่แล้วเห็นจะมีรอด แลบุตรข้าพเจ้านี้จะรอดชีวิตก็เพราะท่าน ซึ่งท่านจะลงจากม้านั้นก็เหมือนหนึ่งชีวิตลูกข้าพเจ้าหาไม่ ท่านจงรีบเอาแต่ลูกข้าพเจ้าไปเถิด อย่าเป็นห่วงเป็นใยด้วยข้าพเจ้านี้เลย จูล่งจึงว่าท่านอย่าหนักหน่วงให้ข้าพเจ้าช้ำอยู่เลย เชิญขึ้นมาเร็ว ๆ เถิด เสียงทหารโจโฉโห่ร้องกระชั้นล้อมเข้ามาใกล้อยู่แล้ว นางบิฮูหยินจึงว่า ท่านเอ็นดูแล้วจงรีบพาเอาบุตรข้าพเจ้านี้หนีให้รอดเถิด ตัวข้าพเจ้านี้จะไปด้วยมิได้ จะมาเป็นห่วงอยู่ด้วยข้าพเจ้านี้ก็จะพากันตายเสียเปล่า แล้วก็เอาลูกส่งให้จูล่ง ๆ ก็มีรับ แต่เฝ้าเชิญนางบิฮูหยินขึ้นมาถึงสองครั้งสามครั้ง นางบิฮูหยินก็มิได้ขึ้น อ้อนวอนกันอยู่เป็นช้านาน เสียงทหารโจโฉก็ยิ่งโห่ร้องกระชั้นใกล้เข้ามา จูล่งจึงว่า ท่านจะหนักหน่วงอยู่ดังนี้ ถ้าแลทหารโจโฉยกมาถึงเข้าจะมีพากันร่นวายเสียการไปหรือ นางบิฮูหยินได้ฟังดังนั้น ก็เอาเอาเต้าผู้บุตรเลี้ยงเป็นลูกของนางกำฮูหยินภรรยาหลวงนั้นวางลงไว้เหนือ แผ่นดินต่อหน้าจูล่ง แล้วก็โจนลงในบ่อน้ำตาย

จูล่งเห็นดังนั้นก็ร้องไห้ จึงกวาดเอาดินถมบ่อเสียหวังจะมีให้ทหารโจโฉเห็นซากศพ จึงเอาผ้าห่อตัวเอาเต้าเข้าทำเป็นอุ้สวมคอกแล้ว ปลดกระดุมเกราะเสียแหวกออกออก เอาเอาเต้าซ่อนเข้าในเกราะกลัดคอกหุ้มตัวไว้แล้วก็ขึ้นมาขับออกมา พอพบฮันเบ้งซึ่งเป็นทหารรองโจโฉคุมทหารเดินเท้ากองหนึ่งออกสกัดทางไว้ จูล่งก็ขับม้าเข้ารบด้วยฮันเบ้งได้สามเพลง ฮันเบ้งเสียที จูล่งแทงด้วยทวนตกร้าตาย ก็รีบหักฝ่าออกมา พอพบกองทัพเดียวค้ำตั้งสกัดอยู่อีก จึงขับม้าเข้ารบด้วยเดียวค้ำได้สิบห้าเพลง ก็ขับม้าควมหนี เดียวค้ำเห็นได้ทีก็ขับม้าไล่ตามไป จูล่งขับม้าหนีไปโดยเร็ว ปะหลุมเก่าแห่งหนึ่งม้ายังตัวมีหันก็ตกลง เดียวค้ำได้ทีขับม้าสอิกกระโจนมาแทงด้วยทวน ขณะนั้นเป็นบุญของเอาเต้าซึ่งจะได้เป็นกษัตริย์ มิควรที่จะตายด้วยอาวุธ ก็ให้บันดาลเป็นแสงเพลิงวาบสว่างเป็นเปลวขึ้นจากหลุม เดียวค้ำเห็นดังนั้นก็ตกใจ ม้านั้นก็ยืนช้งกอยู่ จูล่งกระที่บเตือนผนังข้างม้าโดดแผ่นขึ้นจากหลุมหนีไปได้

เดี๋ยวคับเห็นประจักษ์ตั้งนั้นก็มื่อจที่จะตาม แต่มาเอียนแลเดี๋ยวคีสองคนคุมทหารวิ่งตามร้องมาข้างหลังว่า จูล่งครั้งนี้จะหนีเรามาพ้นแล้ว ฝ่ายเจียวเหี้ยแลเจียวหล่าสองคนคุมทหารก้าวสัดอยู่ข้างหน้า จูล่งก็ซบม้าเข้ารบด้วยทหารทั้งสี่นายเป็นสามารบ แลทหารเลวทั้งนั้นก็เข้าล้อมรุมรบพุ่งเป็นอลหม่าน จูล่งก็ชักกระบี่ออกไล่ฟันทหารทั้งปวงล้มตายเป็นอันมาก

โจโฉขึ้นอยู่บนเนินเขาเกงสัน แลลงไปเห็นจูล่งเข้ารบพุ่งตะลุมบอนด้วยทหารทั้งปวง แลฝ่าฟันไปมิได้ย่อท้อ จึงถามว่าทหารเล่าปี่คนนี่ชื่อใดมีฝีมือเข้มแข็งนัก โจหองได้ยินโจโฉถาม ก็ซบม้ารีบลงไปจากเนินเข้าสัดหน้าจูล่งไว้ แล้วก็ร้องถามว่าท่านนี่ชื่อใด จูล่งจึงร้องบอกว่าเราชื่อเตียวจูล่ง โจหองชักม้ากลับไปแจ้งแก่โจโฉ ๆ จึงสรรเสริญว่าทหารคนนี้มีอำนาจประดุจเสือ แล้วจึงสั่งให้ไปร้องประกาศว่า อย่าให้ผู้ใดเอาเกาทัณฑ์ยิงจูล่งเลยจะตายเสีย จงช่วยกันล้อมจับเอาเป็นให้ได้ ฝ่ายจูล่งก็ซบม้าไล่ฟันทหารทั้งปวงออกมาได้ ด้วยเหตุว่าโจโฉห้ามทหารทั้งปวงมิให้ยิงเกาทัณฑ์ แลบุญของอาเต๊าที่จะได้เป็นกษัตริย์นั้นด้วย จึงพ้อเชิญให้จูล่งฆ่านายกองใหญ่เสียได้ถึงสองนาย ทหารเอกห้าสิบคน โลหิตติดเกราะแลข้างม้าดุจหนึ่งรดด้วยน้ำครั้ง

จูล่งซบม้าพาอาเต๊ารีบมาถึงเนินเขาแห่งหนึ่ง พบจางจิ้นกับจางสินพิน้อง ซึ่งเป็นทหารรองแฮ หัวตื้อซบม้าสัดหน้าไว้ จูล่งซบม้าเข้ารบด้วยจางจิ้นจางสินได้สามเพลง แหงจางจิ้นตกม้าตาย จูล่งก็ซบม้ารีบหนีไป จางสินซบม้าไล่ตามกระชั้นติดม้าจูล่งไป กระหับจะแทงด้วยทวน จางจิ้นจะได้จะเสียรอมร่ออยู่ จูล่งชักม้าหันตัวจะกลับมาต่อสู้ด้วยจางสิน พอจางสินไล่กระชั้นชิดไปยังตัวไม่ทัน ออกจางสินแลอกจูล่งจิกแหล่นจะประทะกันเข้า จูล่งเอาทวนปัดทวนจางสินโดยเร็วกระเด็นไป จึงชักเอากระบี่ฟันจางสินถูกสี่สะตลอดกลงไปตัวขาดออกตกลงซีกหนึ่ง จางสินขาดใจตายในทันใด จูล่งก็ซบม้ารีบหนีไปถึงสะพานเตียงปิ่นเกี้ยว พอได้ยินเสียงทหารโจโฉโห่ร้องตามมาข้างหลัง กำลังม้าแลกำลังจูล่งก็อ่อนลง พอแลเห็นเตียวหุยยืนอยู่ที่สะพานจึงร้องว่า ครั้งนี้เหลือกำลังข้าพเจ้านัก ท่านช่วยข้าพเจ้าด้วย เตียวหุยจึงร้องว่า ท่านรีบข้ามสะพานไปเสียให้พ้นเถิด ข้าพเจ้าจะสู้เอง จูล่งก็รีบข้ามสะพานไปทางประมาณสองร้อยเส้นก็พบเล่าปี่พักอยู่ จูล่งก็ลงจากม้าเข้าไปคำนับแล้วร้องให้เล่าความให้ฟังทุกประการ แล้วว่า ข้าพเจ้าได้แต่อาเต๊าบุตรของท่านหอมมาในเกราะ แลเมื่อข้าพเจ้าตีหักออกจากที่ล้อมรบพุ่งกันอยู่กับทหารโจโฉนั้นยังได้ยิน เสียงร้องให้อยู่ บัดนี้หนึ่งไปนานแล้วมิได้ยินเสียงร้องให้ จะเป็นอันตรายเสียก็มีรู้เลย

จูล่งแก้เกราะออก เห็นอาเต๊านอนหลับก็ตีใจจึงว่าแก่เล่าปี่ว่า บุญของท่านนักหนา บุตรท่านหาเป็นอันตรายสิ่งใดไม่ แล้วจูล่งก็อุ้มอาเต๊าส่งให้เล่าปี่ ๆ รับเอาอาเต๊า แล้วทำเป็นโกธทั้งบุตรลงแล้วว่า เพราะอ้ายจัญไรคนเดียวนี้ จูล่งทหารเอกเราจกแหล่นจะเสียแก่ข้าศึก จูล่งเห็นตั้งนั้นก็ตกใจรีบลุกเข้าไปรับเอาอาเต๊าไว้ได้แล้วคุกเข่าคำนับว่า ท่านอย่าโกรธแก่บุตรท่านเลย อันตัวข้าพเจ้านี้ถึงจะตายก็จะเอาโลหิตทาแผ่นดินไว้ให้ปรากฏ จะขอสนองคุณท่าน

ฝ่ายขุนเพ่งคุมทหารไล่ติดตามจูล่งมาถึงสะพานเตี้ยงป็นเกี่ยว เห็นเตียวหุยถือทวนยืนสกัดอยู่ที่ต้นสะพาน แลเห็นผลลิต้าวม้าซึ่งทหารเตียวหุยตีให้วิ่งฟุ้งตกลงอยู่ในป่า ก็สำคัญว่าทหารเข้าชุมนุมอยู่เป็นอันมาก ยังม้ายู่ไม่ได้รุกเข้าไป พอโจโฉหนีลิตีเยนแฮหัวเอี้ยนงักจิ้นเตียวเลี้ยวเตียวคับเคาฑูแปดนายคุมทหาร ตามมาทัน เห็นดังนั้นก็คิดว่าขงเบ้งแต่งกลอุบายชุมนุมทหารไว้ ก็ชวนกันหยุดอยู่สิ้น จึงให้คนรีบไปแจ้งแก่โจโฉ ๆ รู้ดังนั้นก็ยกทหารรีบมา

เตียวหุยแลไปเห็นทหารยกมาเป็นอันมาก เห็นสับสนกันมาข้างหลังก็รู้ว่าโจโฉยกตามมาเอง จึงร้องตวาดออกไปด้วยเสียงอันดังว่า ตัวกูชื่อเตียวหุย ผู้ใดซึ่งมีฝีมือเข้มแข็งจงมาสู้กันลองกำลังดูให้ถึงแพ้แลชนะ ทหารโจโฉได้ยินเสียงเตียวหุยก็ตกใจ ตกตลึงอยู่มิได้เข้ารบ เตียวหุยก็ให้ทหารแก้งักไม้ซึ่งผูกหางม้าออกแล้ว ให้ชักกะดานสะพานเสีย แล้วพาทหารกลับมาหาเล่าปี่ จึงเล่าเนื้อความให้ฟังทุกประการ เล่าปี่จึงว่าอันตัวเจ้านี้มีฝีมือกล้าหาญก็จริง แต่ทว่าเสียตายทำอุบายมิตลอด ซึ่งเจ้าชักสะพานเสียทั้งนี้ เหมือนจะบอกแก่โจโฉว่าคนน้อยให้ตามมา ถ้าเจ้ามีชักสะพานเสีย โจโฉก็จะสำคัญว่าชุมนุมไว้นานมากจะกลัวอยู่ เล่าปี่ว่าดังนั้นแล้วก็พาทหารบากลางทางลัดจะไปทำฮันจิ้น

ฝ่ายเตียวเลี้ยวกับเตียวคับเคาฑูเห็นเตียวหุยหนีไปแล้ว จึงกลับไปบอกแก่โจโฉว่า บัดนี้เตียวหุยชักสะพานเสียหนีไปแล้ว โจโฉได้ฟังดังนั้นจึงว่า เตียวหุยผู้เดียวหาไม่ ทหารไม่ จึงชักสะพานเสียหนีไปเพราะกลัวเราจะตาม แล้วจึงเกณฑ์ทหารสามพันให้ไปทำสะพานเป็นสามเส้น กำหนดให้แล้วแต่ในเวลาวันเดียวจะรีบข้ามทหาร ลิตีเยนจึงว่าแก่โจโฉว่า ซึ่งท่านจะรีบยกตามเล่าปี่ไปนั้นข้าพเจ้ายังคิดเกรงอยู่ เกลือกจะเป็นกลอุบายของขงเบ้ง อันเตียวหุยจะมีปัญญาความคิดทำกลถึงเพียงนี้ยังไม่เห็นด้วย ขอท่านอย่าเพื่อกำการล่องไปก่อน โจโฉจึงว่าอุบายแต่เพียงนี้จะกลัวอะไรนั้ก ถึงจะยิ่งกว่านี้เราก็กไม่กลัว โจโฉก็รีบยกทหารข้ามสะพานตามไป

ภาพที่ 11 ลายละเอียดภาพไม้แกะสลักด้านนอกหมายเลขที่ 1

ฝ่ายเล่าปี่ได้ยินเสียงทหารโห่ร้องตามมาข้างหลังดังหนึ่งแผ่นดินจะทรุด แลมาเห็นฝูงคลีฟุ้ง ตลบไปในอากาศ จึงว่าเราจะไปบัดนี้ก็มีทะเลขวางหน้าอยู่ ข้างหลังเล่าก๋งทัพก็ตามมาจะทำประการใดดี จึงสั่งให้จูล่งตระเตรียมตัวลงมาอยู่ข้างหลังคอยรับกองทัพซึ่งจะตามมา

ขณะนั้นโจโฉจึงว่าแก่ทหารทั้งปวงว่า เล่าปี่ครั้งนี้อุปมาเหมือนปลาชังอยู่ในถัง เสือตกอยู่ในหลุม ถ้าแลจะละเสียให้เด็ดลอดหนีไปได้บัดนี้ ก็เหมือนปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงในมหาสมุทร ทหารทั้งปวงจงช่วยกันข่มขึงจับตัวเล่าปี่ให้จงได้ ทหารทั้งปวงต่างคนต่างรีบขึ้นหน้าจับกันตามไป

ฝ่ายกวนอูซึ่งไป ณ เมืองกังแฮ ได้ทหารหมื่นหนึ่งลงเรือคุมกลับมาถึงกลางทาง รู้ระคายไปว่าเล่าปี่แตกมาถึงสะพานเตียงปิ่นเกี้ยว ก็ให้ทหารจอดเรือเข้าณท่าฮันจิ้น ยกทหารรีบขึ้นบกมาสกัดรับเล่าปี่ พอเล่าปี่แยกไปทางลัดมิได้พบกัน มาถึงเนินเขาแห่งหนึ่งพบกองทัพโจโฉยกติดตามเล่าปี่มาทางใหญ่ กวนอูก็ขับทหารโห่ร้องยกกริบบวนทางขึ้นมา โจโฉเห็นดังนั้นจึงว่า ซึ่งลิเตียนทัตทานเรานั้นก็เห็นจะต้องด้วยกลขงเบ้งจริงเหมือนคำลิเตียน แล้วก็สั่งให้ทหารถอยกลับลงมา กวนอูก็ไล่รบพุ่งติดตามไปทางประมาณร้อยเส้น เห็นทหารโจโฉถอยไปมิได้ต่อรบ ก็กลับหลังย้อนมาตามทางลัด พบเล่าปี่ก็มีความยินดี จึงพาไปลงเรือแล้วถามว่านางบิฮูหยินพี่สะใภ้ข้าพเจ้าไปอยู่ไหนเล่า เล่าปี่จึงบอกเนื้อความแก่กวนอูตามซึ่งได้รับฟังกับโจโฉนั้นว่า นางบิฮูหยินกระโจนน้ำตายเสียแล้ว จูล่งจึงเอาแต่บุตรนี้มาให้เรา กวนอูได้ฟังดังนั้นก็ท้อใจใหญ่ว่า วันเมื่อไปตามเสด็จพระเจ้าเหี้ยนเต้ ถ้าท่านมิห้ามข้าพเจ้าที่ไหนจะได้ความดีดร้อนถึงเพียงนี้

เล่าปี่จึงว่า ครั้นนั้นตัวพี่ก็อนาถา หาที่จะตั้งเป็นภุมิฐานมิได้ เหมือนหนูดัดจัน กลัวจะทำการนั้นมิตลอดจึงห้ามเสีย แลเมื่อเล่าปี่พุดกันกับกวนอูอยู่นั้น พอเล่าปี่ยกกองทัพเรือมาข้างฟากตะวันตก เล่าปี่ได้ยินเสียงโห่ก็ตกใจ จึงแลไปเห็นนายเรือแต่งตัวใส่เสื้อโปกศีระชะด้วยผ้าขาวก็สังเกตได้ว่าเล่าปี่ เล่าปี่ให้ทหารทั้งปวงสงบอยู่ ครั้นเล่าปี่มาถึงจึงจอดเรือเข้าค้ำับเล่าปี่แล้วร้องไห้ ว่าบัดนี้ข้าพเจ้าแจ้งไปว่าท่านเสียทีแก่โจโฉแตกมา ข้าพเจ้าจึงยกกองทัพมาหวังจะช่วยท่าน

เล่าปี่มีความยินดี จึงเล่าเนื้อความแต่หลังให้หลานฟังทุกประการ แลให้เคลื่อนเรือออกจากท่า พอเห็นเรือรบกองทัพหนึ่งใช้ใบมาข้างทิศตะวันตก เล่าปี่ก็ประหลาดใจจึงว่าแก่เล่าปี่ว่า ข้าพเจ้าเกณฑ์ทหารยกมาครั้งนี้ก็สิ้นเชิง เมืองกังแฮผู้คนก็เบาบางมากนัก บัดนี้เรือรบใช้ใบตามมาเป็นอันมาก เห็นจะเป็นทหารของโจโฉ ถ้ามิดังนั้นก็จะเป็นทหารจิวอี้ให้ยกมาทำอันตรายเป็นมั่นคง จะทำอะไรดี ครั้นเรือรบเข้าไปใกล้ เล่าปี่แลไปเห็นขงเบ้งนั่งมาข้างหน้าเรือขุนเชียนอยู่ท้ายก็มีความยินดี จึงให้ทหารเรียกให้ข้ามฟากมาแล้วถามว่า เหตุไฉนท่านค่อยล่าหลังอยู่ฉนี้ ขงเบ้งค้ำับแล้วจึงบอกว่า ซึ่งข้าพเจ้า

ล้าหลังอยู่ เพราะข้าพเจ้าอยู่เกณฑ์คนเพิ่มเติมมาอีกจึงช้า เล่าปีได้ฟังดังนั้นก็ให้ไชโยแล่นมา จึงปรึกษากับขงเบ้งซึ่งจะคิดอ่านทำการรบพุ่งกับโจโฉสืบไป

ภาพที่ 12 ลายระเอียดภาพไม้แกะสลักด้านในหมายเลขที่ 2

ขงเบ้งจึงว่า หัวเมืองปากน้ำเมืองกังแฮนั้น มีค่ายคู่มั่นคงพอจะตั้งอยู่ต่อสู้กับโจโฉได้ ขอให้ยกไปอยู่เมืองแฮค้ำปากน้ำเมืองกังแฮเถิด เข้าปลาอาหารก็บริบูรณ์เห็นจะไม่ขัดสน แล้วจึงว่าแก่เล่าก็ว่า ท่านจงเร่งกลับไปเมืองกังแฮ ตระเตรียมทหารทั้งปวงให้พร้อมไว้ จะได้ช่วยกันทำการไปข้างหน้า เล่าก็จึงว่า ซึ่งจะให้กลับไปตระเตรียมผู้คนนั้นก็ชอบอยู่ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าจะเชิญท่านไปด้วยให้ช่วยจัดแจงทหารทั้งปวง แม้เสร็จแล้วจะกลับมาอยู่เมืองแฮค้ำก็ตามเถิด ขงเบ้งเห็นชอบด้วยจึงให้กวนอูคุมทหารห้าพันไปรักษาเมืองแฮค้ำไว้ แล้วก็พาเล่าปีไปเมืองกังแฮด้วยเล่าก็...

ภาพที่ 15 เล่าปีเห็นเรือรบมีขงเบ้งและซงเขียนมาในเรือ

ที่มา: สามก๊กวิทยา. (2017). หนังสือ สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน). Accessed April 14. Available from <https://www.samkok911.com/p/download.html>

บทที่ 5

สรุป

ผลจากการศึกษารูปแบบ และความหมาย ของภาพแกะสลักบนคานไม้บริเวณหน้าศาลเจ้าเกียนอันกงทั้งชั้นนอกและชั้นใน พบว่า เป็นการเลือกเอาเนื้อเรื่องเพียงบางส่วนจากวรรณกรรมจีนเรื่องสามก๊กมาแกะสลัก คือ ตอนศึกผาแดง หรือที่รู้จักกันในอีกหลายชื่อ เช่น ศึกเซ็กเพ็ก, ยุทธการที่ผาแดง, ศึกเปี้ยะเซี้ยะ, ศึกชื่อปี้, โจโฉแตกทัพเรือ (Battle of Red Cliffs หรือ 赤壁之战) ซึ่งเป็นฉากการรบในสงครามที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดสงครามหนึ่งในยุคปลายราชวงศ์ฮั่นในสมัยพระเจ้าฮั่นเหี้ยนเต้

บิฮูหยินเสียสละชีวิตตนเองเพื่อให้พระโอรสของกำฮูหยินและพระเจ้าเล่าปี่รอดพ้นจากการสู้รบที่สะพานเตียงปิ่นเกี้ยว อาเต๋า หรือเล่าเสี้ยนได้เติบโต และได้ขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ฮั่นในเวลาต่อมา

ภาพแกะสลักนี้ ไม่ได้ดึงจุดเด่นของตัวละครจากเรื่องสามก๊กออกมาสร้างงานศิลปะอย่างชัดเจนนัก เพียงแต่เลือกแกะสลักตัวละครที่มีบทบาทและเลือกแกะเฉพาะฉากที่สำคัญจากสามก๊ก ตอนที่ 37 ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน) ได้แก่ จูล่ง ขงเบ้ง โจโฉ อาเต๋า และบิฮูหยิน ภาพแกะสลักตัวละครอื่น ๆ จะมีลักษณะที่คล้ายกัน โดยช่างไม้แกะตัวละครที่เป็นแม่ทัพให้มีเครายาว มีลักษณะที่สูงใหญ่ และเครื่องแต่งกายแตกต่างจากทหารทั่วไป รวมไปถึงการใส่รายละเอียดเครื่องแต่งกายของตัวละครของชายที่อยู่กึ่งกลางศาลาในภาพที่ 8 คล้ายบัณฑิต และแตกต่างจากตัวอื่น ๆ

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์

ภาษาไทย

ภางค์ จันทวานิชและคณะ. (2534), รายงานการวิจัยเรื่องชาวจีนแต่จิวในประเทศไทยและใน
เดิมที่เฉาซ่าน : สมัยที่หนึ่ง ท่าเรือจางหลิน (2310-2393). กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถ้วน ถี เชียง. (2542). ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุง ธนบุรี: ศึกษาจากเอกสารจีน. รายงานการวิจัยทุน
สนับสนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์. (2543) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ฮกเกี้ยน. (นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษา
และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

ถาวร ธนโกไคย. (2543). คติพจน์ ปรัชญาขงจื้อ เล่มที่ 1 ความกตัญญู. สถาบันไทย - จีนศึกษา
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมุณิธิปอเต็กตั้งครบรอบ 90 ปี, 30
พฤศจิกายน 2543, สมุทรปราการ : ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผศ.ดร. อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. (2546). ศาลเจ้า ศาลจีน ในกรุงเทพฯ, กรุงเทพฯ : คณะกรรมการ
ศาสนาเพื่อการพัฒนา. มิวเซียมเพรส

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. (2547). ตำนานหนังสือสามก๊ก - โครงการอนุรักษ์วรรณกรรม
เก่าและหายาก ชุด อนุรักษ์วรรณกรรมเก่า. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า

ศานติ - นวรัตน์ ภัคดีคำ. (2547). สามก๊ก ศิลปกรรมวัดไทยในบางกอก. ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เมนซีส์, เกวิน. (2550). 1421 ปีที่จีนพบโลก. แปลโดย เรืองชัย รักศรีอักษร, กรุงเทพฯ : มติชน

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2550), วิถีจีน -ไทย ในสังคมสยาม. กรุงเทพฯ : มติชน.

รุ่งนภา วงศ์เลอศักดิ์. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษา งานศิลปกรรมในศาลเจ้าโจ้วซือกง
ตลาดน้อย กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

อภิษฎาวงศ์ระวีวัฒน์. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบศิลปกรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าเล่ง อยเอย
เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาษาต่างประเทศ

Pan, Lynn (ed). (1988). The Encyclopedia of the Chinese Overseas. Singapore:
Archipelago Press

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

วิยะดา ทองมิตร. (2527). การใช้แรงงานเงินในสังคมไทย พ.ศ. 2325 – 2453. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร เข้าถึงเมื่อ 17 ตุลาคม 2561. เข้าถึงได้จาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp

สำราญ ผลดี. (2557). จีน – สยาม : ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์สมัยกรุงธนบุรีในเอกสารจดหมายเหตุจีน. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.tcithaijo.org/index.php/>

รศ. กนกพร นุ่มทอง. (2560). คุยเฟื่องเรื่องแดนมังกร : หกยอดนิยายคลาสสิกจีน - สามก๊ก. เข้าถึงเมื่อ 8 ตุลาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/1612344155724453/>

Sopida Rodsom. (2560). ที่กิน ที่เที่ยว ที่ชิล ในกุฎีจีน. เข้าถึงเมื่อ 22 เมษายน 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.timeout.com/bangkok/th/things-to-do/>

สามก๊กวิทยา. (2559). ลำดับเหตุการณ์สามก๊ก. เข้าถึงเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.samkok911.com/p/timeline-of-three-kingdoms-period.html>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาว มรรษธร น้อยท่าช้าง
วัน เดือน ปีเกิด	7 ตุลาคม 2539
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลตำรวจ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ที่อยู่	9/2 หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อทอง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ 53230
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2555 – 2558	ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2558 – ปัจจุบัน	กำลังศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 ปริญญาตรี สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม